

BIZNESA, VADĪBAS UN EKONOMIKAS FAKULTĀTE

Ekonomikas nodaļa

**MAZO UZŅĒMUMU ATTĪSTĪBA LATVIJĀ,
PIESAISTOT EIROPAS ATBALSTA
FONDUS UN PROJEKTUS**

**Development of small enterprises in Latvia by attracting European
support funds and projects**

BAKALAURA DARBS

Ekonomikas bakalaura studiju programma

Industriālā ekonomika apakšprogramma

Autors: **Agita Gangnuse**

Studenta apliecības Nr.: ag18126

Darba vadītājs: *Dr.oec.* profesore Daira Barānova

RĪGA (2021)

ANOTĀCIJA

Kā jau katras valsts ekonomiku, arī Latvijas ekonomikas attīstīšanos būtiski ietekmē mazie uzņēmumi. Mazie uzņēmumiem ir liela ietekme Latvijas izaugsmei, tie nodrošina nodarbinātību, ietekmē iekšzemes kopproduktu un veicina konkurenci. Lai mazie uzņēmumi spētu pilnvērtīgi uzsākt un turināt savu darbību nereti ir nepieciešams ārējais finansējums, lielu daļu no šiem finansējumiem sniedz ES fondi un projekti.

Bakalaura darba mērķis ir pētīt mazo uzņēmumu attīstības iespējas izmantojot Eiropas fondus un projektus, izpētīt līdzšinējo pieredzi un sniegt priekšlikumus labākai sadarbībai.

ANNOTATION

Like the economy of each country, the development of the Latvian economy is significantly influenced by small companies. Small companies have a great impact on Latvia's growth, they provide employment, affect gross domestic product and promote competitiveness. In order for small businesses to be able to start and keep their business fully, external financing is often needed, the excess part of this financing is provided by EU funds and projects.

The aim of the bachelor's thesis is to study the development opportunities of small companies using European funds and projects, to study the existing experience and to provide proposals for better cooperation.

SATURS

APZĪMĒJUMI	5
IEVADS	6
1. MAZO UZŅĒMUMU RAKSTUROJUMS	8
1.1. MVU statusa noteikšana.....	12
1.2. Mazo uzņēmumu izveide.....	18
2. MAZO UZŅĒMUMU ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS LATVIJĀ	20
2.1. Mazo uzņēmumu atbalsta programmas un to piesaiste	20
2.1.1. Biznesa inkubatori un privātie investori.....	21
2.1.2. Banku kredīti biznesa uzsākšanai	24
2.1.3. ES un pašvaldību granti.....	25
2.1.4. Atbalsts uzņēmumiem Covid-19 pandēmijas laikā	28
2.2. ES atbalsts mazajiem uzņēmumiem	31
2.3. Mazo uzņēmumu ietekme uz Latvijas attīstību	35
3. EIROPAS FONDU UN PROJEKTU IETEKME MAZO UZŅĒMUMU ATTĪSTĪBAI	41
3.1. Aptaujas metodoloģija.....	46
3.2. Aptaujā iegūto datu analīze	47
Secinājumi un priekšlikumi	Error! Bookmark not defined.
Izmantotā literatūra un avoti.....	Error! Bookmark not defined.

APZĪMĒJUMI

MVU – mazais un vidējais uzņēmums

ES – Eiropas savienība

LR – Latvijas republika

LIAA - Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra

IEVADS

Bakalaura tēma ir ‘‘Mazo uzņēmumu attīstība Latvijā, piesaistot Eiropas atbalsta fondus un projektus’’

Mazie uzņēmumi ir viens no svarīgākajiem faktoriem, lai pozitīvi ietekmētu Latvijas ekonomisko izaugsmi. Izaugsme tiek ievērojami ietekmēta gan darba tirgū, gan uzņēmumu starpā. Mazie uzņēmumi pārsvarā ir nesen izveidoti un tiem vajadzīgs finansējums, lai varētu attīstīties. Uzņēmumi var iegūt finansējumu dažādos veidos, kā viens no tiem ir Eiropas fondi. Eiropas fondi var sniegt uzņēmumam vajadzīgo atbalstu veiksmīgai attīstībai, lai uzņēmums spētu darboties tālāk un apgrozīt finansiālos līdzekļus jau uzņēmuma ietvarā.

Bakalaura darba mērķis ir pētīt mazo uzņēmumu attīstības iespējas izmantojot Eiropas fondus un projektus, izpētīt līdzšinējo pieredzi un sniegt priekšlikumus labākai sadarbībai.

Bakalaura darba uzdevumi:

1. Apskatīt mazo uzņēmumu attīstības iespējas Latvijā
2. Izpētīt Eiropas fondus un to izmantošanas iespējas
3. Izpētīt mazo uzņēmumu ietekmi uz Latvijas attīstību
4. Izpētīt kā Eiropas fondi var ietekmēt mazo uzņēmumu attīstību
5. Salīdzināt Eiropas fondus un projektus ar citām atbalsta iespējām
6. Izsecināt kā ES fondi palīdz uzņēmumu attīstībai
7. Izvirzīt priekšlikumus labākai attīstībai, izmantojot ES fondus

Bakalaura darba objekts ir Eiropas savienības fondi kopumā un to piesaistes ietekme. Bakalaura priekšmets ir Latvijā reģistrēto mazo uzņēmumu attīstība.

Bakalaura darbā tiek izmantotas tādas pētniecības metodes kā salīdzināmā, teorētiskā, grafiskā un kvantitatīvā metode. Šīs metodes visprecīzāk palīdzēs izpildīt darba mērķi un sniegt precīzāko informāciju. Tiek salīdzināta informācija starp dažādām ES valstīm. Informācija no avotiem tiek apkopota un analizēta bakalaura darba uzdevumu ietvaros. Bakalaura darba ietvaros izveidota aptaujas, kas pēc tam atspoguļots grafīkos un tabulās.

Bakalaura darba pētāmais periods ir 2014.-2020.gads. Pētījuma perioda izvēli noteica datu pieejamība.

Bakalaura darbā izmantoti tādi literatūras avoti kā zinātniskie žurnāli un raksti, interneta resursi, laikraksti. Teorētiskajā daļā par mikro, mazo un vidējo uzņēmumu statusa noteikšanu tiek izmantoti "Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra" mājaslapā pieejamā komisijas regula un Eiropas komisijas mājaslapā ievietotā Lietotāja rokasgrāmata par MVU definīcijas piemērošanu.

Lai pētījums noritētu veiksmīgi tika aptaujāti gan mazie uzņēmumi, gan mazie uzņēmumi ar piesaistītiem Eiropas fondiem, iegūtā informācija apkopota un analizēta.

Bakalaura darba stuktūru veido trīs nodaļas, secinājumi un priekšlikumi. To veido 62 lapas, 34 avoti, 17 attēli, 8 tabulas.

1. MAZO UZŅĒMUMU RAKSTUROJUMS

Lai veiktu pētījumu pirmajā nodaļā tiks apskatīts, kas ir mazie uzņēmumi un kas tos veido, kā arī tiks apkopota informācija par mazo uzņēmumu izveides iespējām, kas ļaus izprast kurā uzņēmuma izveides posmā jāsāk domāt par konkrēto finanšu piesaisti.

Latvijā reģistrēti 108 160 uzņēmumi, kas nodarbina mazāk nekā 50 darbiniekus un kuri 2019.gadā apgrozījuši mazāk nekā 10 miljonus eiro vai arī kuru bilances kopsumma bijusi mazāka par 10 miljoniem eiro. Atbilstoši Eiropas Komisijas regulas definīcijai, šie uzņēmumi klasificējami kā mikro un mazie komersanti. Rēķinot pret kopējo Latvijā reģistrēto aktīvo uzņēmumu skaitu, mazais bizness veido lielāko daļu jeb 98,65% no visiem uzņēmumiem, secināja “Lursoft”.¹

“Lursoft” izpētījis, ka 2019.gadā mikro un mazajos uzņēmumos bija nodarbināti 63,84% no visiem darbiniekiem, kas pērn strādājuši Latvijā reģistrētajos uzņēmumos. Faktiskos skaitļos tie ir 454 650 darbinieku, no tiem 349 150 pērn strādājuši mikro uzņēmumos, bet 105 500 – uzņēmumos, kas klasificējami kā mazie uzņēmumi²

“Lursoft” arī veicis pētījumu, lai noskaidrotu, kurās nozarēs reģistrēts vislielākais mazo biznesu pārstāvošo uzņēmumu skaits. Pirmajā vietā šo uzņēmumu vidū ierindojusies mazumtirdzniecība, kas veido desmito daļu no visiem mikro un mazajiem uzņēmumiem.

No mazumtirdzniecības daudz neatpaliek arī vairumtirdzniecība, kas veido 7,65% no visiem uzņēmumiem, savukārt liela daļa, t.i., 8,84% no visiem mazā biznesa sektorā strādājošajiem kā savu pamatdarbības jomu norādījuši operācijas ar nekustamo īpašumu.

Jānorāda, ka pēdējo gadu laikā mazā biznesa populārākās uzņēmējdarbības nozares nav piedzīvojušas izmaiņas un TOP 5 saraksts saglabājies nemainīgs.

TOP 5 populārākās nozares starp mazā biznesa uzņēmumiem:³

1. Mazumtirdzniecība (10,16%);

¹«Lursoft»: Latvijā 98,65% uzņēmumu – mazie un mikrouzņēmumi, lsm, <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/lursoft-latvija-9865-uznemumu--mazie-un-mikrouzņemumi.a382075/>

² turpat

³ turpat

2. Operācijas ar nekustamo īpašumu (8,84%);
3. Vairumtirdzniecība (7,65%);
4. Specializētie būvdarbi (4,75%);
5. Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi (3,90%).

ES tīkli MVU atbalstam MVU atbalstam veidotu tīklu piemēri, pirmkārt, ir vispārēji MVU atbalsta pakalpojumi ES, piemēram, “Eiropas Biznesa atbalsta tīkls, iekšējā tirgus problēmu risināšanas tīkls (SOLVIT), “Tava Eiropa – uzņēmējdarbība”, “MVU un vide”, kā arī “Ķīmisko vielu regulējums: REACH palīdzības valsts dienesti”. Otrkārt, atbalstu inovācijām un pētniecībai sniedz “Eiropas Palīdzības dienests intelektuālā īpašuma tiesību jautājumos”, “MVU Techweb”, “Ķīnas IIT palīdzības dienests MVU”, “Eiropas uzņēmējdarbības un inovāciju centru (UIC) tīkls (EBN)”, “Eiropas darbavietu inovācijas tīkls” un Gate2Growth. C. MVU un pētniecība Pētniecībai un jauninājumiem ir izšķiroša nozīme, lai ES MVU gūtu ilgtspējīgus panākumus un spētu augt. 2014.–2020. gada laikposmam paredzētās Pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” mērķis ir izveidot labāku un vispusīgāku atbalsta vidi MVU pētniecības un jauninājumu darbībām. Lielāku vienkāršošanu vajadzētu panākt, pieņemot vienotu noteikumu kopumu. Līdztekus šai pieejai MVU līdzdalību veicina ar jaunu konkrēti MVU paredzētu instrumentu, kura mērķis ir nodrošināt trūkstošo finansējumu darbības uzsākšanai un MVU veiktai augsta riska pētniecībai un jauninājumiem. Eiropas Revīzijas palātas 2020. gadā sagatavotajā pārskatā[1] tika konstatēts, ka, lai gan MVU instruments sniedz efektīvu atbalstu MVU inovatīvu projektu izstrādē, ir redzamas arī vairākas problēmas to īstenošanā, piemēram, saistībā ar reģionālo segumu un koncepta par neatbilstību finansējuma saņemšanas kritērijiem novēlotu ieviešanu. Turklāt MVU konkurētspējas uzlabošana ir viens no kohēzijas politikas 11 tematiskajiem mērķiem 2014.–2020. gadam. Papildu investīcijas MVU tiks veiktas arī saskaņā ar citiem tematiskajiem mērķiem, jo īpaši pētniecība un inovācija, ekonomika ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni un informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.⁴

Jau 1983. gadā Parlaments izsludināja “Mazo un vidējo uzņēmumu un amatniecības gadu” un ierosināja vairākas iniciatīvas šo uzņēmumu attīstības veicināšanai. Kopš tā laika Parlaments ir konsekventi apliecinājis savu apņemšanos sekmēt Eiropas MVU attīstību.⁵ Piemēram:

⁴ Mazie un vidējie uzņēmumi, pieejams https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/lv/FTU_2.4.2.pdf 3.lpp

⁵ Mazie un vidējie uzņēmumi, pieejams https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/lv/FTU_2.4.2.pdf 4.lpp

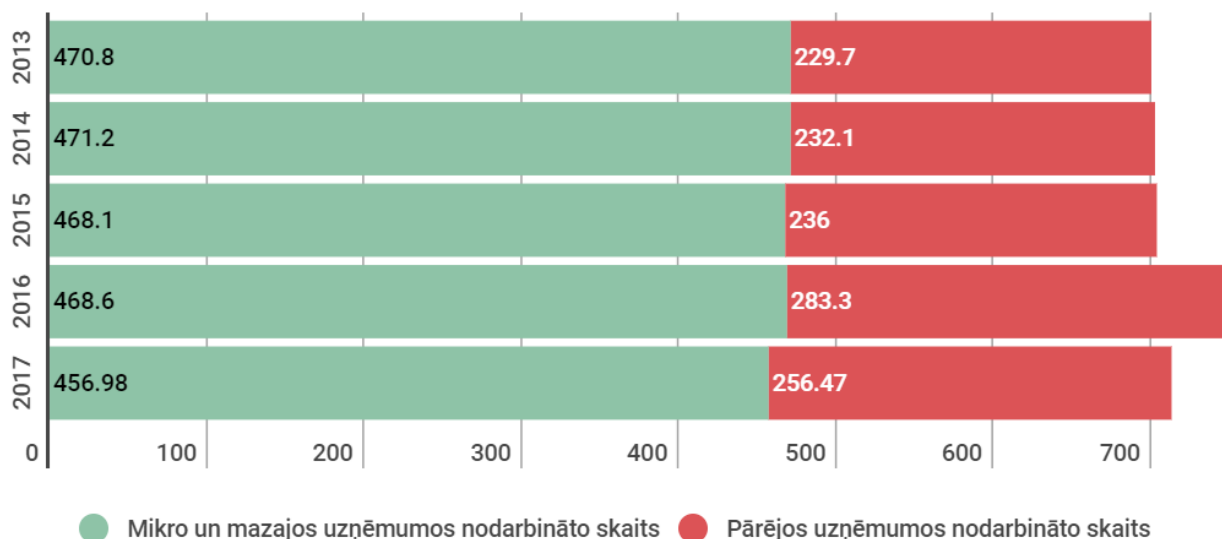
1. 2010. gada jūnijā Parlaments pieņēma rezolūciju “Kopienas inovāciju politika mainīgā pasaulē”. Šajā rezolūcijā tas uzsvēra nepieciešamību radīt apstākļus, kas ļautu MVU vienkāršāk piekļūt riska kapitālam. Parlaments aicināja attīstīt MVU finansēšanas instrumentus, piemēram, mikrokrēdītus, riska kapitālu cilvēkiem, kuri vēlas veikt investīcijas novatoriskos uzņēmumos, un tādu uzņēmējdarbības mecenātu darbību, kuri sponsorē uzņēmējdarbības projektus, ko izstrādājuši gados jauni pētnieki. Tas arī aicina dalībvalstis un Komisiju radīt nodokļu, finanšu, uzņēmējdarbības un administratīvos stimulus investīciju veikšanai.
2. 2011. gada martā Parlaments pieņēma rezolūciju par rūpniecības politiku globalizācijas laikmetā. Ar to cita starpā Komisija aicināta turpināt MUA īstenošanu, lai mazinātu administratīvo slogu un nodrošinātu MVU labāku piekļuvi finansējuma saņemšanas iespējām. Parlaments arī aicina atjaunināt MVU definīciju, lai nodrošinātu lielāku elastību konkrētās rūpniecības nozarēs. Turklāt tas mudina Komisiju palielināt MVU līdzdalību pētniecības un izstrādes pamatprogrammās.
3. 2011. gada maijā Parlaments pieņēma rezolūciju par Mazās uzņēmējdarbības akta pārskatīšanu. Tajā cita starpā dalībvalstis aicināja pieņemt pēdējo atlikušo priekšlikumu par Eiropas privātā uzņēmuma statūtiem. Tajā arī bija uzsvērtas bažas, ka MVU tests nav ticis pienācīgi un konsekventi piemērots visos jaunajos normatīvajos priekšlikumos, jo īpaši valstu līmenī. Turklāt Parlaments brīdina dalībvalstis atturēties no pārmērīgas reglamentēšanas, kas pārsniedz ES tiesību aktu prasības, transponējot direktīvas valstu tiesību aktos. Informācijas lapas par Eiropas Savienību - 2021 5 www.europarl.europa.eu/factsheets/lv
4. 2012. gada oktobrī Parlaments pieņēma rezolūciju par mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU): konkurētspēja un uzņēmējdarbības iespējas. Šajā rezolūcijā tas uzsver vairākas darbības jomas, tostarp administratīvo šķēršļu samazināšanu, atbalstu darbvietu un jaunu uzņēmumu izveidei, kā arī piekļuvi informācijai un finansējumam.
5. 2014. gada janvārī Parlaments pieņēma rezolūciju par Eiropas rūpniecības stiprināšanu konkurētspējas un ilgtspējības veicināšanai, kurā tika uzsvērtā MVU nozīme ES ekonomikā un pausts aicinājums sniegt konkrētu palīdzību un atbalstu MVU.
6. 2016. gada septembrī Parlaments pieņēma rezolūciju par finansējuma pieejamību maziem un vidējiem uzņēmumiem un mazo un vidējo uzņēmumu finansējuma dažādības palielināšanu kapitāla tirgu savienībā.

7. 2017. gada jūlijā Parlaments pieņēma rezolūciju par vērienīgas ES rūpniecības stratēģijas veidošanu kā stratēģisku prioritāti izaugsmei, nodarbinātībai un inovācijai Eiropā.
8. 2019. gada februārī Parlaments pieņēma rezolūciju par visaptverošu Eiropas rūpniecības politiku attiecībā uz mākslīgo intelektu un robotiku.
9. 2020. gada 17. aprīlī Parlaments pieņēma rezolūciju par koordinētu ES rīcību Covid-19 pandēmijas un tās seku apkarošanai
10. 2020. gada 17. jūnijā Parlaments pieņēma lēmumu par Īpašās komitejas attiecībā uz mākslīgo intelektu digitālajā laikmetā izveidi, kompetenci, skaitlisko sastāvu un pilnvaru laiku.
11. 2020. gada 25. novembrī Parlaments pieņēma rezolūciju par jaunu Eiropas industriālo stratēģiju.

Mazais bizness 2017.gadā apgrozījis 23,90 miljardus eiro un nopelnījis 962,49 milj.EUR. Tas veido attiecīgi 42,18% no kopējās summas, kuru pērn apgrozījuši Latvijā reģistrētie uzņēmumi, un 32,80% no visu Latvijas uzņēmumu kopējās peļņas. Šie rādītāji tikai atkārtoti apliecina mazā biznesa nozīmīgumu Latvijas uzņēmējdarbībā.⁶

⁶ *Mazais bizness veido 42,18% no Latvijas uzņēmumu kopējā apgrozījuma, lursoft, pieejams <https://blog.lursoft.lv/2018/11/01/mazais-bizness-veido-4218-no-latvijas-uznemumu-kopeja-apgrozijuma/>*

Nodarbināto skaits mazajā biznesā, tūkst.darbinieki

1.1. att. Nodarbināto skaits mazajā biznesā

Avots: Mazais bizness veido 42,18% no Latvijas uzņēmumu kopējā apgrozījuma, *lursoft*, pieejams <https://blog.lursoft.lv/2018/11/01/mazais-bizness-veido-4218-no-latvijas-uznemumu-kopeja-apgrozijuma/>

Mikro un mazie uzņēmumi nodrošina lielāko skaitu darba vietu starp Latvijas uzņēmumiem. Šis ir viens no iemesliem kāpēc mazie uzņēmumi ir tik svarīgi Latvijai.

1.1. MVU statusa noteikšana

Par uzņēmumu uzskata jebkuru saimnieciskās darbības subjektu neatkarīgi no tā juridiskās formas. Tas jo īpaši ietver pašnodarbinātas personas un ģimenes uzņēmumus, kas nodarbojas ar amatniecību vai veic citu darbību, kā arī personālsabiedrības un apvienības, kas regulāri ir iesaistītas saimnieciskajā darbībā.⁷

Uzņēmuma kategoriju var noteikt pēc darbinieku skaita uzņēmumā un finanšu gada apgrozījumu eiro naudas vienībās.

⁷ Komisijas Regulas Nr.651/2014 I pielikuma 1.pants, pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=ro> (skatīts 07.01.2020.)

Mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu (“MVU”) kategorijā ietilpst uzņēmumi, kam ir mazāk nekā 250 darbinieku un kuru gada apgrozījums nepārsniedz EUR 50 miljonus un/vai gada bilances kopsumma nepārsniedz EUR 43 miljonus.⁸

1.1. tabula

Uzņēmumu sadalījums pēc darbinieku skaita, gada apgrozījuma un bilances

Uzņēmuma kategorija	Darbinieku skaits	Gada apgrozījums	Gada bilances kopsumma
Mikrouzņēmums	< 10	< 2 miljoni EUR	< 2 miljoni EUR
Mazais uzņēmums	< 50	< 10 miljoni EUR	< 10 miljoni EUR
Vidējs uzņēmums	< 250	< 50 miljoni EUR	< 43 miljoni EUR

Avots: autora izveidots, balstoties uz Eiropas komisijas mājaslapā atrodamo informāciju (2015) https://ec.europa.eu/growth/content/revised-user-guide-sme-definition-0_en

Tabulā redzami dati norāda uz uzņēmuma statusu. Ja kāds no datiem pārsniedz atļauto lielumu divos pārskata periodos pēc kārtas, piemēram, mazais uzņēmums ar 49 darbiniekiem gada apgrozījums 2018. un 2019.gadā ir 12 miljoni eiro un gada bilances kopsumma arī ir virs 10 miljoniem eiro, tad uzņēmums zaudē savu statusu un tas vairs neskaitās kā mazais uzņēmums. Lai uzņēmums iegūtu kādu no MVU statusiem, tam ir jābūt mazākam darbinieku skaitam, kā norādīts un robežās jābūt arī vismaz vienam no norādītajiem finanšu datiem.

Uzņēmuma MVU statusa noteikšanas procesu veido četri posmi⁹

1. posms. Vai manu darbību var klasificēt kā uzņēmuma darbību? Lai kvalificētos par MVU, vispirms ir jānosaka, vai jūsu darbību var uzskatīt par uzņēmuma darbību.

2. posms. Kādi kritēriji ir jāpārbauda, un kādi ir MVU sliekšņi? Otrkārt, ir jānosaka piemērojami kvalificēšanas kritēriji un sliekšņi.

3. posms. Ko šie kritēriji nozīmē? Treškārt, ir jāinterpretē dažādo kritēriju nozīme un tie pareizi jāpiemēro.

⁸ Komisijas Regulas Nr.651/2014 I pielikuma 2.pants, pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=ro> (skatīts 07.01.2020.)

⁹ Eiropas Komisija, pieejams https://ec.europa.eu/growth/content/revised-user-guide-sme-definition-0_lv (skatīts 07.01.2020)

4. posms. Kā aprēķināt šos datus? Ceturtkārt, ir jānosaka, kuri dati jāizskata un jānovērtē attiecībā pret sliekšņiem, kādā daudzumā vai proporcijās. Tādēļ uzņēmumam vispirms jānosaka, vai tas ir autonomu uzņēmums, partneruzņēmums vai saistīts uzņēmums.

Svarīgi izprast šos četrus posmus. Katrs no posmiem ir nozīmīgs tālākai uzņēmuma darbībai un attīstībai.

Uzņēmumu tipi, ko ņem vērā, aprēķinot darbinieku skaitu un finanšu rādītājus¹⁰

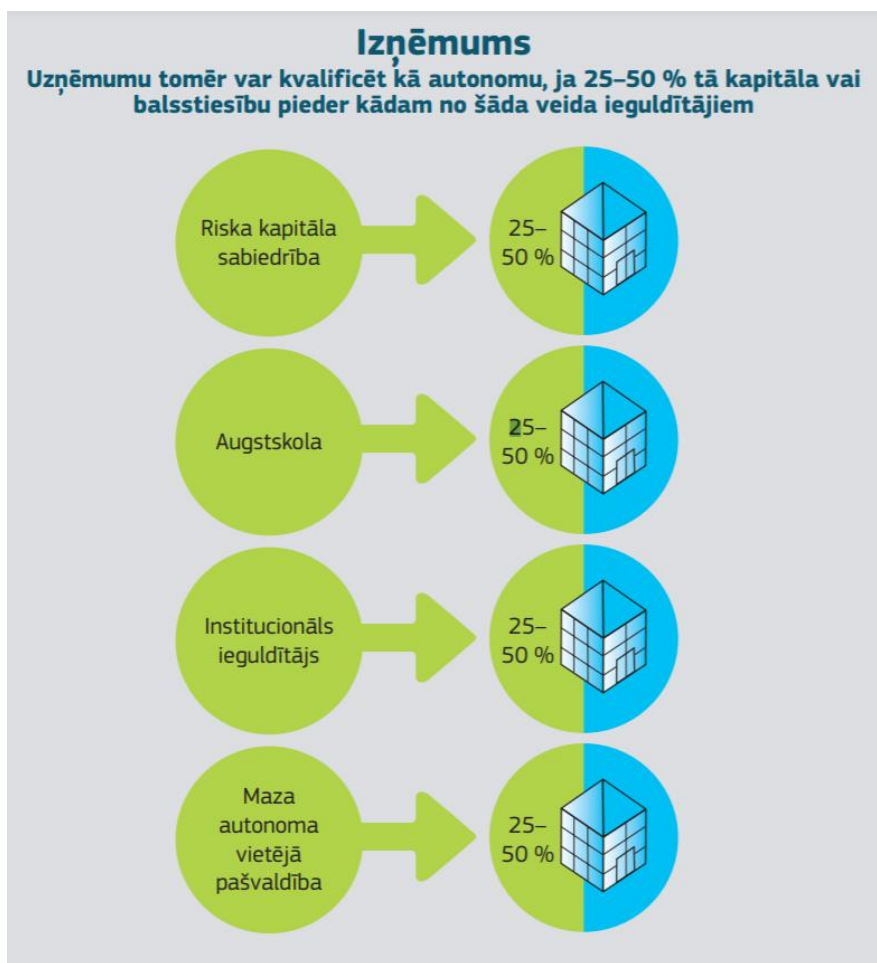
1. "Autonomu uzņēmums" ir jebkurš uzņēmums, kas nav klasificējams kā partneruzņēmums 2. punkta nozīmē vai kā saistīts uzņēmums 3. punkta nozīmē.

2. "Partneruzņēmumi" ir visi uzņēmumi, kas nav klasificējami kā saistīti uzņēmumi 3. punkta nozīmē un starp kuriem pastāv šādas attiecības: uzņēmums (augšupējs uzņēmums) viens pats vai kopā ar vienu vai vairākiem saistītiem uzņēmumiem 3. punkta nozīmē pārvalda 25 % vai vairāk kapitāla vai balsstiesību citā uzņēmumā (lejupējā uzņēmumā).

Tajā pašā laikā uzņēmumu var klasificēt kā autonomu, tātad kā uzņēmumu, kam nav partneruzņēmumu, pat ja ir sasniegta vai pārsniegta šī 25 % robežvērtība, ko nodrošina turpmāk norādītie ieguldītāji, ja vien šie ieguldītāji atsevišķi vai kopā 3. punkta nozīmē nav saistīti ar attiecīgo uzņēmumu:

a) publiskas ieguldījumu sabiedrības, riska kapitāla sabiedrības, privātpersonas vai privātpersonu grupas, kas regulāri veic riska kapitālieguldījumus un iegulda pašu kapitālu uzņēmumos, kurus nekotē biržā (uzņēmējdarbības mecenāti), ja vien minēto uzņēmējdarbības mecenātu kopējie ieguldījumi vienā uzņēmumā nesasniedz EUR 1 250 000

¹⁰ Komisijas Regulas Nr.651/2014 I pielikuma 3.pants, pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=ro> (skatīts 07.01.2020.)

1.2. att. Izņēmumi autonomu uzņēmumu klasifikācijā

Avots: Lietotāja rokasgrāmata par MVU definīcijas piemērošanu (2019), 17.lpp

- b) akadēmiskās augstskolas vai bezpeļņas zinātniskās pētniecības centri
- c) institucionālie ieguldītāji, tostarp reģionālās attīstības fondi
- d) autonomas pašvaldības, kuru gada budžets ir mazāks par EUR 10 miljoniem un iedzīvotāju skaits mazāks par 5 000.

3. “Saistīti uzņēmumi” ir uzņēmumi, kuru starpā pastāv kādas no šeit norādītajām attiecībām:

- a) uzņēmumam ir akcionāru vai dalībnieku balsstiesību vairākums citā uzņēmumā;
- b) uzņēmumam ir tiesības iecelt vai atlaist pārvaldes, vadības vai uzraudzības struktūras dalībnieku vairākumu citā uzņēmumā

c) uzņēmumam ir tiesības īstenot noteicošu ietekmi pār citu uzņēmumu saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar šo uzņēmumu, vai saskaņā ar tā dibināšanas līguma klauzulu vai statūtiem

d) uzņēmums, kas ir cita uzņēmuma akcionārs vai dalībnieks, vienpersoniski kontrolē akcionāru vai dalībnieku vairākuma balsstiesības minētajā uzņēmumā saskaņā ar vienošanos, kas panākta ar pārējiem uzņēmuma akcionāriem vai dalībniekiem.

Pieņemts uzskatīt, ka noteicoša ietekme nepastāv, ja 2. punkta otrajā daļā norādītie ieguldītāji tieši vai netieši neiesaistās attiecīgā uzņēmuma pārvaldīšanā, neskarot viņu kā akcionāru tiesības.

Uzņēmumi, kuriem kādas no pirmajā daļā aplūkotajām attiecībām pastāv ar viena vai vairāku citu uzņēmumu vai kāda no 2. punktā minētajiem ieguldītājiem starpniecību, arī ir uzskatāmi par saistītiem.

Uzņēmumi, kuriem kādas no šīm attiecībām pastāv ar fiziskas personas vai kopīgi darbojošos fizisku personu grupas starpniecību, arī ir uzskatāmi par saistītiem uzņēmumiem, ja tie pilnībā vai daļēji darbojas tajā pašā konkrētajā tirgū vai blakustirgos. Par "blakustirgu" uzskata produkta vai pakalpojuma tirgu, kas atrodas tieši augšup vai lejup no konkrētā tirgus.

4. Izņemot 2. punkta otrajā daļā minētos gadījumus, uzņēmums nav uzskatāms par MVU, ja 25 % vai vairāk tā kapitāla vai balsstiesību kopā vai atsevišķi tieši vai netieši kontrolē viena vai vairākas publiskas struktūras.

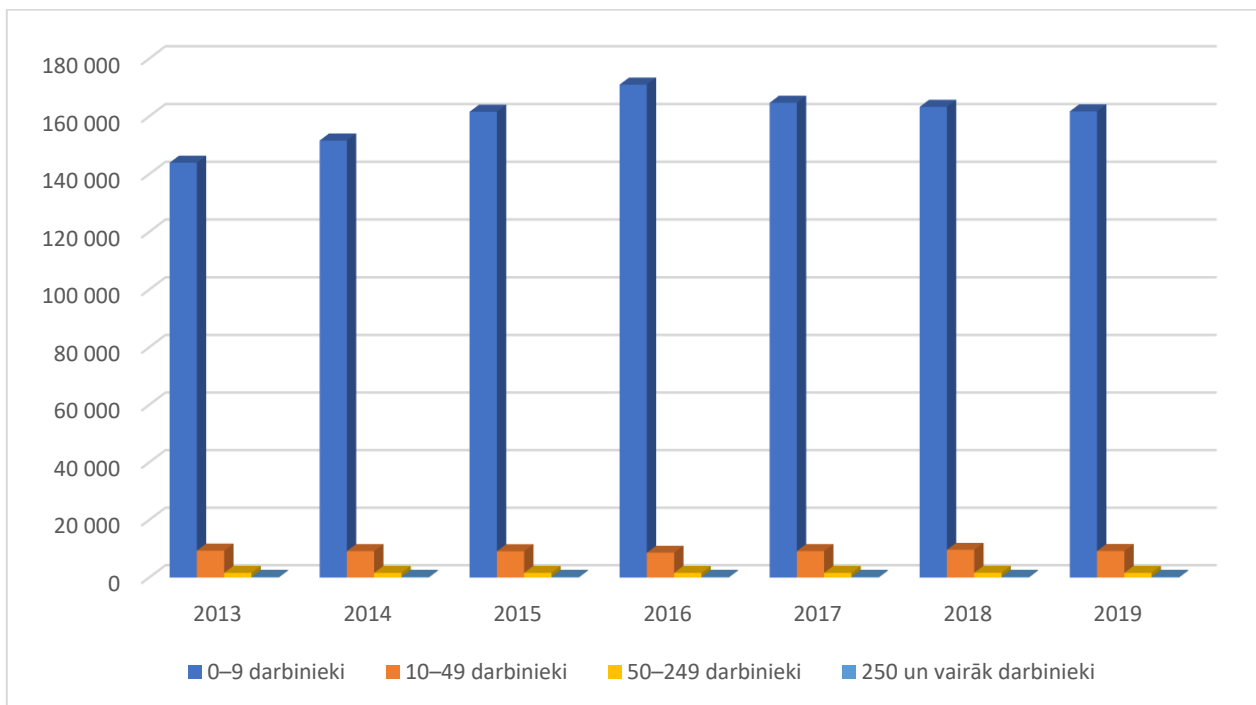
5. Uzņēmums var apliecināt savu statusu kā autonomu uzņēmumu, partneruzņēmumu vai saistīts uzņēmums, norādot datus par 2. pantā noteiktajām robežvērtībām. Šādu apliecinājumu var sniegt pat tad, ja kapitāls ir sadalīts tā, ka nav iespējams precīzi noteikt, kas to pārvalda, un šajā gadījumā uzņēmums var labticīgi paziņot, ka tas var likumīgi uzskatīt, ka tā 25 % daļa vai lielāka daļa nepieder kādam atsevišķam uzņēmumam vai savstarpēji saistītiem uzņēmumiem. Šādi apliecinājumi neskar pārbaudes un apstākļu noskaidrošanu, kas paredzēta attiecīgo valstu un Savienības noteikumos.

Darbinieku skaits atbilst gada darba vienībām (GDV), tas ir, to personu skaitam, kas attiecīgajā uzņēmumā vai tā norīkojumā ir strādājušas pilnas slodzes darbu visa attiecīgā atskaites gada garumā. To personu darbu, kas nav nostrādājušas pilnu gadu, un to, kas veikušas nepilnas

slodzes darbu, neatkarīgi no tā ilguma, kā arī sezonas darba ņēmēju darbu aprēķina GDV daļās. Darbinieku skaitu aprēķina, ņemot vērā:¹¹

- a) darba ņēmējus
 - b) personas, kas strādā tam pakļautajā uzņēmumā un ir pielīdzināmas darba ņēmējiem saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem
 - c) īpašniekus vadītājus
 - d) partnerus, kas pastāvīgi piedalās uzņēmuma darbā un no uzņēmuma gūst finansiālas priekšrocības.
- Mācekļi vai arodmācekļi, kam ir mācekļa darba vai arodmācību līgums, neietilpst darbinieku skaitā. Bērna kopšanas atvaļinājuma ilgums netiek ņemts vērā.

¹¹ Komisijas Regulas Nr.651/2014 I pielikuma 5.pants, pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=ro> (skatīts 07.01.2020.)

Darbinieku skaits uzņēmumos 2013. – 2019.gadā¹²

Atots: autora izveidota tabula, izmantojot oficiālās statistikas portālā pieejamos datus

Kā var redzēt, mikrouzņēmumi sastāda lielāko daļu Latvijas uzņēmējdarbības vidē. Katrs uzņēmums sākuma posmā ir šajā kategorijā, pēc kā var secināt, ka Latvijā uzņēmējdarbība tiek attīstīta.

1.2. Mazo uzņēmumu izveide

Uzņēmuma dibināšana un uzņēmējdarbības uzsākšana sākas ar biznesa ideju, kas var būt gan Jums labi zināma sfēra, gan hobijs. Uzņēmējdarbības uzsākšana sevī ietver uzņēmuma reģistrēšanu Uzņēmumu reģistrā (UR), uzliek atbildību pildīt visus nepieciešamos pienākumus, t.sk., nodokļu maksāšanu, reģistrējot izvēlēto nodokļu režīmu Valsts ieņēmumu dienestā (VID). Uzsākot uzņēmējdarbību, jautājumi var būt daudz un dažādi, un katram atšķirīgi, līdz ar

¹² Tirdzniecības sektora ekonomiski aktīvie uzņēmumi 2013. – 2019. Gadā, CSB datubāze https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UZ_UZS/UZS030/table/tableViewLayout1/

to var noderēt iestāžu sniegtās konsultācijas, piemēram, informāciju un konsultācijas uzņēmējdarbības uzsākšanai sniedz Latvijas investīciju un attīstības aģentūra (LIAA) t.sk. par biznesa plāna izveidi, biznesa inkubatoriem Latvijas reģionos, semināriem un atbalsta iespējām. Konsultācijas par finansējuma piesaisti pieejamas LIAA klientu apkalpošanas nodaļās un LIAA biznesa inkubatoros, kā arī ALTUM un Centrālās finanšu un līgumu aģentūras (CFLA) klientu apkalpošanas centros.¹³

Latvijā ir daudz un dažādas iespējas, kur attīstīt savu ideju un kur uzsākt savu uzņēmumu. Attīstības programmas ir piemērotas gan tādiem, kam ir tikai ideja, gan tādiem uzņēmējiem, kas jau darbojās ar šo ideju vai vēlās mainīt darbības nozari.

¹³ Uzņēmējdarbības uzsākšana, pieejams <https://mana.latvija.lv/uznemejdarbibas-uzsaksana/>

2. MAZO UZŅĒMUMU ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS LATVIJĀ

Pētījuma gaitā tiek apskatīti dažādi mazo uzņēmumu finansēšanas veidi, izpētītas to īpatnības un pieejamība uzņēmumiem. Kā arī izpētīts kā Mazie uzņēmumi ietekmē Latvijas attīstību pēdējo gadu laikā.

2.1. Mazo uzņēmumu atbalsta programmas un to piesaiste

Katrs mazā uzņēmuma īpašnieks kaut reizi ir iedomājies par ārējo finanšu piesaisti savam uzņēmumam, lai darbība ritētu veiksmīgāk.

2.1. att. Finanšu piesaiste dažādos uzņēmuma attīstības posmos

Avots: Finanšu nozares asociācija

Kā var redzēt attēlā 2.1., Latvija uzņēmumiem ir izstrādāts plāns, kur var redzēt kādā attīstības posmā visizdevīgāk piesaistīt konkrētās finanses. Sākot ar biznesa inkubatora grantiem un palīdzību no ģimenes, un beidzot ar komercbanku kredītiem un uzņēmuma akciju kotēšanu biržā. Protams, nav daudz tādi uzņēmumi, kas piesaistītu katrā attīstības posmā kādas finanses. Citiem pietiek jau ar biznesa idejas atbalstu vai atbalstu uzsākšanas posmā. Visbiežāk tiek izmantoti Biznesa inkubatori, banku kredīti un ES un pašvaldību granti.

2.1.1. Biznesa inkubatori un privātie investori

LIAA biznesa inkubatori sniedz atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai fiziskām personām un jaundibinātiem komersantiem. Eiropas Savienības un Latvijas valsts kopīgi veidots projekts tiek īstenots kopš 2016. gada. Visā Latvijā darbojas 12 reģionālie biznesa inkubatori un Radošo industriju inkubators Rīgā, kurš specializēts sniegt atbalstu radošo industriju uzņēmumiem.¹⁴

LIAA piedāvā gan pirmsinkubācijas, gan inkubācijas programmas. Šajās programmās jaunie uzņēmumi iegūst zināšanas un vajadzīgo finansējumu biznesa veiksmīgai uzsākšanai vai turināšanai.

Pirmsinkubācija ir 6 mēnešu programma piemērota biznesa ideju autoriem un jaundibinātiem komersantiem. Dalība ir bez maksas. Līdzfinansējums no dalībniekiem nav nepieciešams.¹⁵

¹⁴ Par biznesa inkubatoriem, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, pieejams <https://www.liaa.gov.lv/lv/biznesa-inkubatori/par-projektu>

¹⁵ Pirmsinkubācija, LIAA, pieejams <https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/biznesa-inkubatori/pirmsinkubacija>

2.2. att. Pirmsinkubācijas atbalsta programma

Avots: LIAA (2020)

Pirmsinkubācijas attīstības programma ir noderīga jebkuram, kuram ir ideja un vēlās uzsākt uzņēmējdarbību. Šīs programmas laikā vai pēc tās var veiksmīgi reģistrēt uzņēmumu un uzsākt darbību. Pēc tam var iesaistīties Inkubācijas programmā.

Inkubācijas atbalsts paredzēts uzņēmumiem, kuri reģistrēti Latvijas Republikas Komercreģistrā ne ilgāk par 3 (trīs) gadiem. Inkubācijas dalībnieku un biznesa inkubatora kopīgais uzdevums ir attīstīt produktus/pakalpojumus, kā arī palielināt dalībnieku resursus un zināšanas, lai nākotnē inkubācijas atbalstu saņēmušais komersants kļūtu par globāli konkurētspējīgu un eksportējošu uzņēmumu.¹⁶

Programmas atbalsts¹⁷

- nozares ekspertu un mentoru konsultācijas;
- padziļinātas apmācības un semināri;
- koprades telpa un biroja aprīkojums;
- dalība Latvijas lielākajā jauno uzņēmēju kopienā;
- 50 % līdzfinansējums dažādiem pakalpojumiem un iekārtām;
- 30 % līdzfinansējums izejmateriālu un izejvielu iegādei;
- bezmaksas dalība LIAA biznesa inkubatoru kopīgā standā nozaru izstādēs, pop-up stendos u.c. pasākumos.

Inkubācijas programmā komersantiem pieejams atbalsts straujākai izaugsmei un inkubācijā noteikto mērķu sasniegšanai. Visos LIAA biznesa inkubatoros pieejama vienlīdz kvalitatīva inkubācijas vide, tajā skaitā koprades telpa jeb open office, kur biznesa inkubatora dalībnieki var gan strādāt, tikties ar klientiem un sadarbības partneriem, gan izmantot biroja aprīkojumu (printeris, skeneris u.c.). Dalībniekiem ir iespēja apmeklēt seminārus un pasākumus biznesa inkubatora klientiem un saņemt stratēģiskās konsultācijas no nozares ekspertiem.¹⁸

¹⁶ Inkubācija, LIAA, pieejams <https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/biznesa-inkubatori/inkubacija>

¹⁷ turpat

¹⁸ turpat

LIAA inkubācijas programmas atbalsts mazajiem uzņēmumiem

Nr. p.k.	Intensitāte	Grants	Pakalpojums
1	Atbalsta intensitāte 50%	Līdzfinansējums pakalpojumiem līdz 10 000 EUR Līdzfinansējums iekārtu un aprīkojuma iegādei līdz 5000 EUR	Līdzfinansējums pakalpojumiem līdz 200 000 EUR
2	Atbalsta intensitāte 30%	Līdzfinansējums izejmateriālu un izejvielu iegādei līdz 5000 EUR	

Avots: Autora veidots, pamatojoties uz LIAA mājaslapā doto informāciju.

Atbalsta lielums ir diez gan liels, to var izmantot dažādiem mērķiem. Programma piedāvā daudz iespējas augt un attīstīties. Noteikti noderīga ir visa programma, jo tā sniedz ne tikai finansiālu atbalstu, bet arī konsultācijas, seminārus, apmācībās u.c.

Tikmēr biznesa inkubatori neatbalsta nozares, kuras nodarbojās ar zvejniecību, lauksaimniecības produktu ražošanu, tirdzniecību, finanšu starpniecību, komercpakalpojumiem un azartspēlēm.¹⁹ Starp šīm nozarēm ir arī tādas, kas Latvijā ir jāturpina attīstīt, piemēram, lauksaimniecība un zvejniecība, jo tās nodrošina eksporta iespējas.

2.1.2. Banku kredīti biznesa uzsākšanai

SEB banka piedāvā finansējumu sadarbībā ar ALTUM mazu un vidēju uzņēmumu biznesa attīstības projektiem. Šim finansējumam ir zemākas procentu likmes nekā citiem finansējuma

¹⁹ Biznesa inkubatori, pieejams <https://innovation.lv/uznemejdarbiba/biznesa-inkubatori/>

veidiem, nav nepieciešama komercķīla vai nekustamā īpašuma nodrošinājums, notiek ātra izskatīšana un noformēšana.²⁰

Swedbanka piedāvā saviem klientiem uzņēmuma kredītus, kas bez ķīlas izsniedz finansējumu 25000 EUR apmērā, izmantojot EIF sniegtās garantijas. Aizdevumus no 5000 EUR dažādām biznesa vajadzībām, kredītus bez ķīlas ar fiksētu likmi 5,9%. Šim aizdevumam viegli pieteikties arī internetbankā.²¹

Kredīts paredzēts²²

- IT attīstībai, instrumentu, tehnikas iegādei, citu biznesa vajadzību īstenošanai
- Nekustamā īpašuma, lauksaimniecības zemes iegādei
- Ēku būvniecībai vai renovācijai
- Mārketinga izdevumu segšanai
- Saules paneļu, vēja turbīnu un siltuma sūkņu iegādei.

2.1.3. ES un pašvaldību granti

Eiropas Savienības (ES) ietvaros Latvijas iedzīvotājiem un uzņēmumiem ir plašas iespējas saņemt finanšu atbalstu no dažādiem fondiem: Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Kohēzijas fonda (KF) un Eiropas Sociālā fonda (ESF). ES fondu līdzekļi galvenokārt tiek piešķirti uz izstrādātu projektu pamata, un jāatceras, ka tiem jābūt saistītiem ar valsts un iedzīvotāju labklājības un izglītības līmeņa celšanu, kā arī uz kopējo valsts attīstību zinātnē, pētniecībā un tehnoloģijās. ES fondu finansējums galvenokārt netiek piešķirts 100%, daļa no tā būs jāiegulda arī pašiem kā līdzfinansējums. Līdzfinansējumam var aizņemties līdzekļus bankā.²³

Atbalsta programmas īstenošanai ir pieejams ES fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda ERAF finansējums 49,8 milj. eiro mazo un vidējo komersantu atbalstam un iepriekšējo ES fondu periodu atmaksātais finansējums 3,51 milj. Euro apmērā, kas paredzēts lielo komersantu

²⁰ SEB kredīts sadarbībā ar ALTUM, pieejams <https://www.seb.lv/uznemumiem/finansesana/istermina-krediti/kredits-bez-ķilas-ar-altum-nodrosinajumu#nosacījumi>

²¹ Kredītu izsniegšana, pieejam <https://www.swedbank.lv/business/finance/loans/loan?language=LAT>

²² Kredīts, swedbaka, pieejams turpat

²³ Kā piesaistīt finansējumu uzņēmējdarbībai, SEB banka, pieejams <https://www.seb.lv/info/bizness/ka-piesaistit-finansejumu-uznemejdarbibai>

atbalstam programma darbojas kopš 2016. gada jūnija, un līdz 2020. gada 30. septembrim ir izsniegta 561 garantija 124,48 milj. eiro apjomā, garantējot finanšu pakalpojumus aptuveni 170 milj. eiro, kas liecina par nemainīgi augsto pieprasījumu pēc šāda veida finanšu instrumentiem.²⁴

„Horizon 2020” jaunā iniciatīva – MVU instruments (SME Instrument) ir izveidots, lai palīdzētu maziem un vidējiem uzņēmumiem realizēt tirgus orientētas, inovatīvas idejas, pārvērst tās tirgus pieprasītos, konkurētspējīgos, peļņu nesošos produktos vai pakalpojumos²⁵.

SME Instrument ir paredzēts visa veida inovatīviem, uz starptautisko tirgu, izaugsmi un peļņas gūšanu orientētiem maziem un vidējiem uzņēmumiem. Galvenokārt tas ir domāts jau strādājošiem uzņēmumiem, tomēr arī jaundibinātie uzņēmumi (Start-ups) var piedalīties SME Instrument programmā, ja vien tiem ir perspektīva, inovatīva, peļņu sološa biznesa ideja.²⁶

Projekta tematikai ir jāatbilst kādai no „Horizon 2020” tematiskajām tehnoloģiskajām prioritātēm, vai jārisina kādas sabiedrībai nozīmīgas problēmas. projektos ir jābūt būtiskam jauninājuma elementam, tiem ir jābūt ar Eiropas pievienoto vērtību, un rezultātiem ir jābūt orientētiem uz Eiropas vai pasaules, nevis vietējo tirgu. MVU instruments galvenokārt ir paredzēts, lai atbalstītu inovācijas aktivitātes, lai gan, ja tas ir nepieciešams un pamatots, projektos var veikt arī kādu pētniecisko darbu. MVU instrumenta projektos tikai mazie un vidējie uzņēmumi var pretendēt uz finansējumu.²⁷

²⁴ Latvijas ekonomikas attīstības pārskats 2020.gadam, Ekonomikas Ministrija 136.lpp

²⁵ SME instrument, pieejams <https://innovation.lv/inovācijas-politika/sme-instrument/>

²⁶ turpat

²⁷ turpat

Pašvaldību grantus piešķir visā Latvijā, taču katrā pašvaldībā ir citādāki konkursi, noteikumi un grantu fondi. Neatkarīgi no citiem gadiem, arī šogad tiek rīkoti konkursi, kuros jaunie un mazie uzņēmumi var iegūt pašvaldību grantus.

Rīgas pašvaldība arī 2020.gadā piedāvja vairākas iespējas jaunajiem uzņēmējiem – gan biznesa sākšanai, gan esošo ieceru pilnveidošanai, gan papildu zinību apguvei, kas var noderēt ideju attīstīšanai un pieteikumu noformēšanai.²⁸

1. Rīgas dome grantu programmu „Atspēriens”, to īsteno kopš 2009. gada. Tās mērķis ir veicināt mazo un vidējo uzņēmumu attīstību Rīgā, kā arī sekmēt jaunas uzņēmējdarbības un uzņēmēju produktu popularitāti. Kopš 2009. gada „Atspērienam” pieteikušies vairāk nekā 1700 dalībnieki, no kuriem 160 saņēmuši atbalstu. Kopējais grantu apjoms „Atspēriens” konkursā 75 000 eiro. Ņemot vērā viedpilsētu risinājumu aktualitāti mūsdienu pilsētās, arī 2020. gadā „Atspēriens” atbalstīja idejas viedpilsētu risinājumu jomā.
2. Rīgas domes programma “Rīgas drosmes grants”, kas piedāvā gudrās naudas atbalstu, piešķirot katram no 25 programmas laureātiem finansējumu 2000 eiro apmērā un nodrošinot sadarbību ar kādu no septiņiem Rīgā esošajiem augstskolu biznesa inkubatoriem.
“Rīgas drosmes grants” konkursa laureāti ar savu biznesa ideju arī piedalīsies Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras organizētajā biznesa ideju konkursā "Ideju kauss". Rīgas pašvaldības kopējais piešķirtais finansējums "Rīgas drosmes grants" programmai ir 50 000 EUR. Granta izlietojumu administrē Rīgā esošie augstskolu – Latvijas Universitātes, Rīgas Tehniskās universitātes, Ekonomikas kultūras augstskolas, Banku augstskolas, Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas "RISEBA", Rīgas Stradiņa universitātes un Biznesa augstskolas "Turība" – biznesa inkubatori. Granta saņēmēji sadarbībā ar biznesa inkubatora mentoriem attīsta savu biznesa ideju, izmantojot piešķirto finansējumu.
3. Rīgas domes finansētās un sadarbībā ar biedrību “CONNECT Latvija” īstenotās programmas “Rīgas jauno uzņēmēju apmācība Kembridžā” mērķis ir iedrošināt jauniešus pievērsties uzņēmējdarbībai ar starptautisku vērienu, veidot izpratni par ilgtspējīgas uzņēmējdarbības kultūru un paaugstināt jauno uzņēmēju konkurētspēju.

²⁸ Kāds atbalsts Rīgas uzņēmējus sagaida 2020. Gadā, Rīgas Dome, pieejams <https://www.riga.lv/lv/jaunums/kads-atbalsts-rigas-uznemejus-sagaida-2020-gada>

Piesakoties programmai individuāli vai ar komandu, dalībniekiem tiek sniegta iespēja attīstīt savu biznesa ideju pieredzējušu mentoru un lektoru vadībā. 25 veiksmīgākajiem biznesa ideju attīstītājiem, pierādot biznesa idejas konkurētspēju prezentācijā, ir sniegta iespēja doties vizītēs uz Kembridžas biznesa inovāciju centriem un apgūt uzņēmējdarbību dažādās perspektīvās.

Latgales novadā no 21 pašvaldības grantu konkursus ir izveidojušas 15 pašvaldības, katrā no tām ir dažāds atbalsta apmērs. Lielākais atbalsts vienam uzņēmumam bija Ludzas un Rēzeknes novadā, kur atbalsts tika piešķirts līdz 10000 eiro apmērā, taču Vārkavas novadā tikai līdz 500 eiro, kas ir mazākais visā Latgalē. Lielākais kopējais grantu konkursa apmērs pašvaldībā ir Daugavpilī un Rēzeknes novadā, katrā pašvaldībā tie ir 60000 eiro.²⁹

2.1.4. Atbalsts uzņēmumiem Covid-19 pandēmijas laikā

Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi visu pasauli, tajā skaitā arī Latvijas ekonomiku un uzņēmumus. Pēdējā gada laikā daļa mazo uzņēmumu ir bankrotējuši, daļai bijusi izaugsme, taču citiem ir nācies meklēt finansiālu atbalstu.

Lai palīdzētu pārvarēt Covid-19 infekcijas otro izplatīšanās vilni, krīzes skartajiem uzņēmumiem būs pieejams vienreizējs valsts atbalsts – grants apgrozāmo līdzekļu plūsmas krituma kompensēšanai. Atbalsta pasākuma īstenošanai kopumā no valsts budžeta atvēlēti 70,8 miljoni eiro.³⁰

²⁹Pašvaldību atbalsts uzņēmējiem 2021.gadā, Latgales uzņēmējdarbības centrs, pieejams <https://lpr.gov.lv/lv/luc/pasvaldibu-atbalsts-uznemejiem/#.YKrc36gzY2y>

³⁰ Covid-19 krīzes pārvarēšanai uzņēmumiem pieejams grants apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai, Valsts ieņēmumu dienests, pieejams <https://www.vid.gov.lv/lv/covid-19-krizes-parvaresanai-uznemejiem-pieejams-grants-apgrozamo-lidzeklu-plusmas-nodrosinasanai>

Grants apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai COVID-19 krīzes laikā

Atbalstu var saņemt, ja:

Apgrozījums mēnesī, par kuru tiek lūgts atbalsts (novembrī vai decembrī):

- ✓ ir vismaz par **20% mazāks** nekā vidējais apgrozījums **2020. gada** augustā, septembrī un oktobrī kopā
- ✓ un ir vismaz par **30% mazāks** nekā **2019. gada** attiecīgajā mēnesī (kritērijs neattiecas uz 2020. gadā reģistrētiem uzņēmumiem)

Atbalsta lielums:

30% no bruto darba algas kopsummas, par kuru samaksāti darba algas nodokļi 2020. gada augustā, septembrī un oktobrī.

Maksimālais grants:

vienam
uzņēmumam
50 000€

saistītu personu
grupai
800 000€

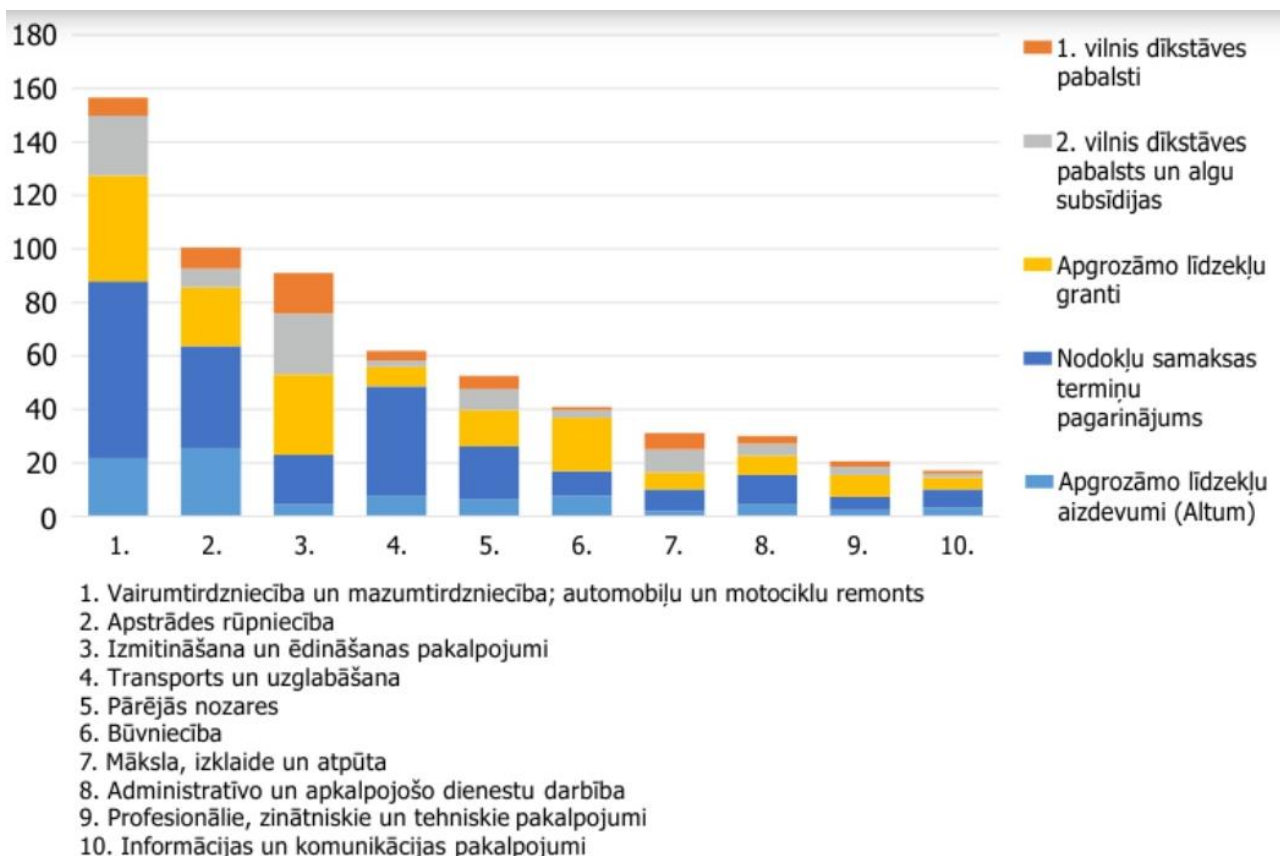
saistītu personu grupai, kas darbojas
zivju, vēzveidīgo un mīkstmiešu
pārstrādē un konservēšanā
120 000€

2.3. att. Grants apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai covid-19 krīzes laikā

Avots: Valsts ieņēmumu dienests, Covid-19 krīzes pārvarēšanai uzņēmumiem pieejams grants apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai

Valsts ieņēmumu dienests palīdz grūtībās nonākušajiem uzņēmumiem covid-19 pandēmijas dēļ. Uzņēmumi, kuri grūtībās nonākuši jau iepriekš netiek atbalstīti. Uzņēmumi paši lūdz šo palīdzību un iesniedz valsts ieņēmumu dienestam. Pašlaik uzņēmumiem ir nepieciešama palīdzība, it īpaši mazajiem uzņēmumiem, kuri līdz pandēmijas sākumam nebija uzsākuši pilnvērtīgu darbību, ražošanu vai pakalpojumu sniegšanu.

Valsts atbalsts uzņēmumiem horizontālo atbalsta pasākumu ietvaros Covid-19 gada laikā (līdz 31.03.2021.), nozaru un instrumentu dalījumā, miljonos eiro³¹

Avots: Makroekonomikas mājaslapa, veidots pēc datiem no VID, ALTUM, LB.

Latvijā pandēmija visvairāk skārusi tādas nozares, kā vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, apstrādes rūpniecība un izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi. Šie uzņēmumi cieta visvairāk, jo viņus tiešā veidā ietekmēja pandēmija. Valsts atbalsts vēl aizvien ir nepieciešams lielam skaitam Latvijā strādājošo uzņēmumu. Vislielāko atbalstu jāsniedz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, jo tie ir visvieglāk ietekmējamie, bet tajā pašā laikā viņi visvairāk no visiem uzņēmumiem ietekmē Latvijas ekonomisko izaugsmi.

³¹ Uzņēmējdarbība Covid-19 gadā: krīze un atbildes, Makroekonomika, pieejams <https://www.makroekonomika.lv/uznemejdarbiba-covid-19-gada-krize-un-atbildes>

2.2. ES atbalsts mazajiem uzņēmumiem

Eiropas Savienībā Latvija tiek klasificēta kā mazāk attīstīts reģions, tāpēc mums ES fondi ir pieejami lielākā apmērā, nekā citām attīstītākām ES dalībvalstīm. Lai arī Latvija no Eiropas Savienības budžeta saņem vairāk, nekā tajā iemaksā, tiem, kam piešķirts Eiropas līdzfinansējums, ir būtiski apzināties, ka Eiropas nauda ir arī Latvijas nodokļu maksātāju nauda. Tā jāinvestē pārdomāti un efektīvi³²

Kam ir pieejami Eiropas fondu projekti³³:

Vai MVU, NVO, jauniešiem, zinātniekiem un lauksaimniekiem ir kas kopējs? Jā, tiem visiem ir pieejams Eiropas fondu finansējums!

Eiropas līdzfinansējums ir pieejams, ja tiek izpildīti šādi galvenie nosacījumi:

- tas ir papildu finansējums – ES fondi nesedz 100% visas projekta izmaksas
- atbalsta mērķis ir panākt finansiālu līdzsvaru projekta īstenošanai, nevis peļņu tā saņēmējam
- projekts vēl nav īstenots – atbalstu nav iespējams saņemt iesāktu projektu pabeigšanai vai jau īstenotu projektu izmaksu kompensēšanai
- projektam iepriekš nav piešķirts Eiropas līdzfinansējums.

Eiropas fondi ir galvenais ES ieguldījumu politikas rīks. Tie ir izveidoti kā instruments mērķorientētā finansiālā atbalsta sniegšanai, lai veicinātu darbavietu radīšanu un sekmētu ilgtspējīgu un veselīgu Eiropas ekonomisko izaugsmi un vidi, kā arī mazinātu atšķirības starp ES valstīm un reģioniem. Mēs, “Edo Consult” ar prieku palīdzam, ja Eiropas naudas piesaiste vai Eiropas fondu apguve ir nepieciešama un pārdomāta, jo ES fondi piešķir atbalstu ar mērķi, kas saskan arī ar “Edo Consult” misiju – palīdzēt mērķtiecīgiem un ražojošiem Latvijas uzņēmējiem attīstīties, dot savu artavu ekonomikas izaugsmē un mūsu reģiona konkurētspējas paaugstināšanā.³⁴

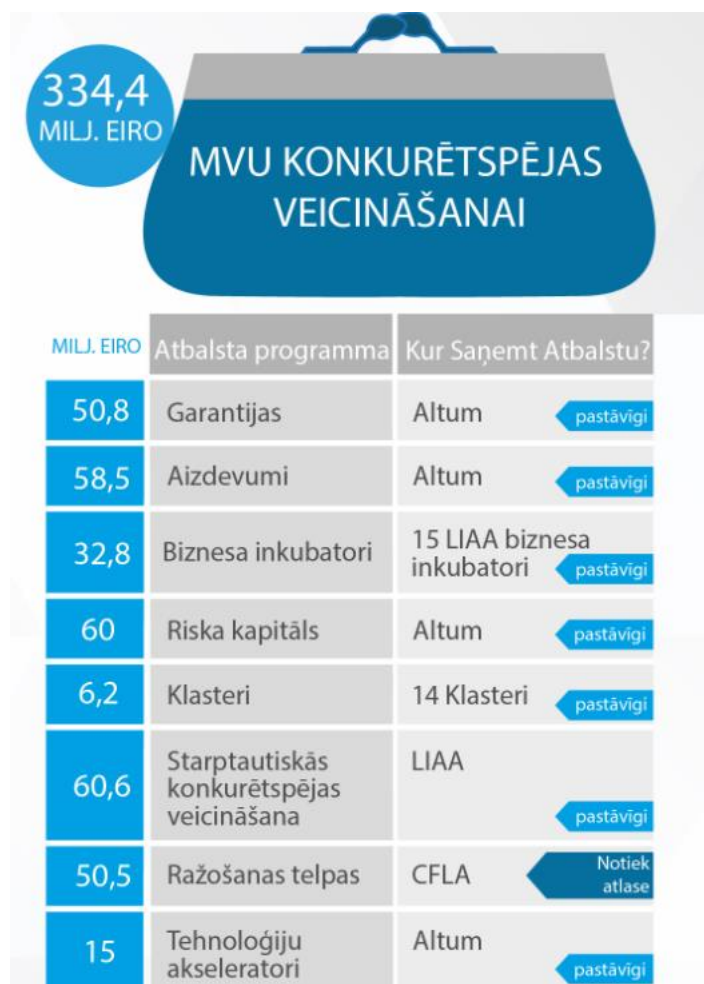
Pārmaiņas modernas ekonomikas virzienā sasniegsim ar inovācijas attīstību un produktivitātes kāpināšanu, kā rezultātā pieaugs eksporta apjoms un iedzīvotāju labklājība. Šajos

³² ES struktūrfondi – piesakieties un esiet ieguvējs!, Edo consult, pieejams <https://www.edo.lv/edo-pakalpojumi/pakalpojumi-uznemejiem/es-strukturfondu-finansejuma-piesaiste.html>

³³ turpat

³⁴ ES struktūrfondi – piesakieties un esiet ieguvējs!, Edo consult, pieejams <https://www.edo.lv/edo-pakalpojumi/pakalpojumi-uznemejiem/es-strukturfondu-finansejuma-piesaiste.html>

virzīenos arī vērsta vairums Ekonomikas ministrijas piedāvātās atbalsta programmas – šobrīd atbalstam inovācijas attīstībai un mazo un vidējo komersantu konkurētspējas veicināšanai pieejami vairāk kā 500 miljoni eiro, savukārt energoefektivitātes veicināšanai – 377 miljoni eiro.³⁵

2.4. att. ES fonu atbalsts 2014.-2020.gadam MVU konkurencspējas veicināšanai

Avots: ES fondu atbalsts 2014. – 2020., Ekonomikas ministrija

³⁵ ES fondu atbalsts 2014. – 2020., Ekonomikas ministrija, pieejams <https://www.em.gov.lv/lv/es-fondu-atbalsts-2014-2020>

No ES fondu atbalsta programmas uzņēmējdarbības un energoefektivitātes sekmēšanai, kuras kopējai finansējums ir 907,3 milj. eiro, mazo un vidējo uzņēmumu konkurencspējas veicināšanai ir piešķirti 334,4 milj. eiro.³⁶

ES fondi īpaši atbalsta mazos un vidējos uzņēmējus. Ir pieejamas vairākas atbalsta iespējas, piemēram:³⁷

- mezanīna aizdevumi
- aizdevumu garantijas
- biznesa eņģeļu ko-investīciju fonds
- atbalsts investīcijām ražošanas telpu un infrastruktūras izveidei vai rekonstrukcijai
- radošo industriju inkubators un reģionālie biznesa inkubatori

Pašlaik ir trīs aktuāli ES projekti ar ES līdzfinansējumu 75% no kopējās finansējuma summas, kas paredzēti, lai sekmētu uzņēmējdarbības attīstību studentu vidū. Visi trīs projekti tika īstenoti 2019.gadā un ir spēkā līdz 2022.gadam. Šie projekti tiek organizēti ar 3 universitāšu palīdzību – Latvijas Universitāti, Ventspils Augstskolu un Rīgas Tehnisko universitāti.³⁸

Projekts “Latvijas Universitātes inovāciju granti studentiem” tiek atbalstīts ar 2,498 milj. eiro no ES. Projektā plānotie galvenie aktivitāšu virzieni:³⁹

1. Studentu inovāciju spēju un uzņēmīguma attīstīšana, iesaistoties uzlabojot un izstrādājot jaunas mācību programmas, t.sk mācību programmu praktiskās daļas, kas palīdz veicināt studējošo inovācijspējas, prasmes, uzņēmību
2. Studentu inovāciju spēju attīstība rīkojot inovācijas atbalstošos informatīvos pasākumus, veidojot komandas (t.sk. starp dažādu augstskolu studentiem), veicot prototipu izstrādes pirmsinkubācijas fāzē.

³⁶ ES fondu atbalsts 2014. – 2020., Ekonomikas ministrija, pieejams <https://www.em.gov.lv/lv/es-fondu-atbalsts-2014-2020>

³⁷ ES struktūrfondi – piesakieties un esiet ieguvējs!, Edo consult, pieejams <https://www.edo.lv/edo-pakalpojumi/pakalpojumi-uznemejiem/es-strukturfondu-finansejuma-piesaiste.html>

³⁸ ES fondu atbalsts 2014. – 2020., Ekonomikas ministrija, pieejams <https://www.em.gov.lv/lv/es-fondu-atbalsts-2014-2020>

³⁹ ES fondu projekti, Nacionālais attīstības plāns 2020., pieejams <https://www.esfondi.lv/es-fondu-projektu-mekletajs/project?number=1.1.1.3%2F18%2FA%2F007>

3. Komersantiem svarīgu jautājumu risināšanā (zināšanu un inovāciju ietilpīgi Komersantu izaicinājumi/jautājumi), piedaloties komersantu inovatīvo izstrāžu procesos).
4. Studentu inovāciju un uzņēmējspēju attīstīšana, plānojot sava potenciālā biznesa izveidi un attīstību (studentu inovācijspēju attīstošās darbības pirmsinkubācijas fāzē)
5. Sadarbībā ar projekta partneri Rīgas Tehnisko universitāti un SIA “Green Industry Innovation Center” veikt studentu biznesa ideju inkubāciju (līdz jaunuzņēmuma dibināšanai) Studentu inovāciju programmas dažādos posmos paredzēts veikt studentu atlasīšanu inovāciju programmas īstenošanā, nodrošināt studentus ar pieeju laboratorijām, materiālus, kā arī inovatīvo izstrāžu zinātnisko vadību.

Projektam “Kurzemes inovāciju granti studentiem” ES ir piešķīrusi 2,488 milj. eiro. Projekta “Kurzemes inovāciju granti studentiem KInGS” mērķis ir attīstīt akadēmiskajā mācību vidē integrētu praktisku un kompetentu atbalsta sistēmu inovāciju un uzņēmējspēju veicināšanai Kurzemes reģiona studentos.⁴⁰

Projektam “RTU inovāciju granti studentiem” no ES fondiem ir piešķirts līdzfinansējums 2,4 milj. eiro apmērā. Projekta vispārīgais mērķis ir ir sekmēt studējošo inovāciju pieteikumu īstenošanu, kas attīsta studējošo inovācijas spēju un uzņēmīgumu, t. sk. uzņēmējspēju, risina sabiedrībai vai tās daļai nozīmīgas problēmas, stiprina augstskolu un studējošo sadarbību ar komersantiem un piesaista privāto finansējumu Studentu inovāciju programmas īstenošanai. Savukārt projekta specifiskais mērķis ir īstenot RTU studentu inovāciju grantu programmu, lai veicinātu studentu uzņēmējspējas un inovatīvo domāšanu, nodrošinot tās attīstību caur veiksmīgu sadarbības platformu, kas apvienotu studentus no dažādiem studiju virzieniem, un universitātēm; un īstenotu apmācības starpdisciplīnu grupās jeb komandās, t.sk., iesaistot mācībspēkus un jaunos pētniekus ar mērķi sagatavoti jaunu produktu, tehnoloģiju vai pakalpojumu izstrādes projektus vai prototipus izvirzītajiem nozares un industrijas izaicinājumiem un nākotnes attīstības prognozēm.⁴¹

Autors domā, ka tieši studenti ir tie, kurus vajadzētu visvairāk atbalstīt uzņēmējdarbības uzsākšanā. Uzsākot studijas viņi satiek jaunus domubiedrus un iegūst jaunus kontaktus, starp kuriem var rasties arī jaunas inovatīvas idejas. Šādos projektos vajadzētu iesaistīt arī tikko

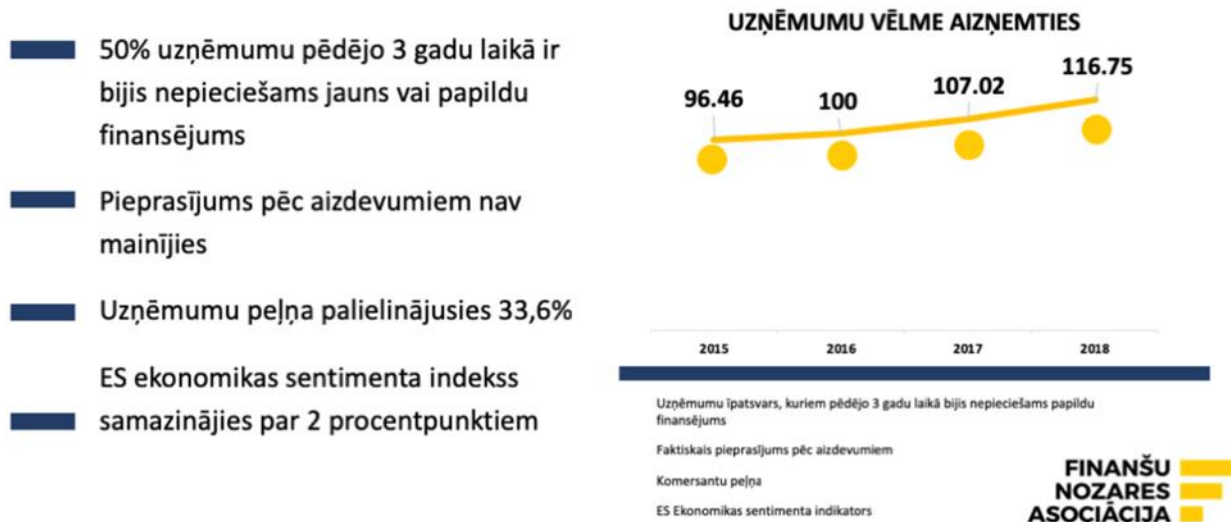
⁴⁰ ES fondu projekti, Nacionālais attīstības plāns 2020., pieejams <https://www.esfondi.lv/es-fondu-projektu-mekletajs/project?number=1.1.1.3%2F18%2FA%2F004>

⁴¹ ES fondu projekti, Nacionālais attīstības plāns 2020., pieejams <https://www.esfondi.lv/es-fondu-projektu-mekletajs/project?number=1.1.1.3%2F18%2FA%2F001>

absolvējušus studentus, jo liela daļa tajā laikā ir darba meklējumos, šāda veida projekti palīdzētu viņiem uzsākt karjieru tieši uzņēmējdarbības nozarē. Pozitīvs aspekts šajos projektos ir tāds, ka projekti netiek veidoti tikai galvaspilsētā, bet gan arī Kurzemē. Kad noslēgsies šie projekti un sāks veidot jaunus līdzvērtīgus projektus tieši studentiem, vajadzētu iesaistīt vairākus reģionus, gan Zemgalē, gan Latgalē, gan Vidzemē ir universitātes un studenti, kuri vēlētos iesaistīties šādos projektos.

2.3. Mazo uzņēmumu ietekme uz Latvijas attīstību

Kā raksta Latvijas Finanšu nozares asociācijas kreditēšanas komitejas līdzpriekšsēdētāja uzņēmums ir dzīvs organisms ar noteiktu iekšējo ritmu, un tikpat svarīgi, kā rūpēties par uzņēmuma finanšu veselību, ir arī neapstāties attīstībā, lai sasniegtu plānoto izaugsmi un briedumu. Kā liecina Finanšu nozares asociācijas kreditēšanas indekss uzņēmējdarbības segmentam, pašmāju uzņēmumu izaugsmes potenciāls šobrīd ir augstākais pēdējo trīs gadu laikā, jo uzņēmumu kredītspēja, kas vitāli svarīga ārējo investīciju piesaistei, ir lielāka kā jebkad⁴²

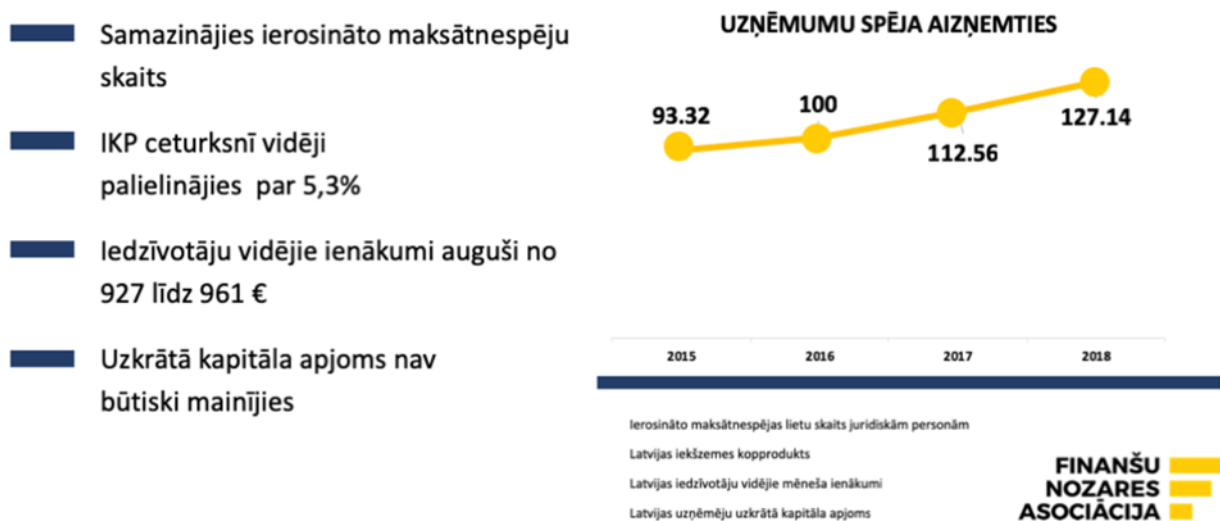

2.5. att. Uzņēmumu vēlme aizņemties

⁴² Latvijas uzņēmēji neapzinās, ka šobrīd ir īstais brīdis investēt uzņēmuma attīstībā, Finanšu nozares asociācija, pieejams <https://www.financelatvia.eu/news/latvijas-uznemeji-neapzinās-ka-sobrid-ir-istais-bridis-investet-uznemuma-attistiba/>

Avots: Finašu nozares asociācijas mājaslapa (2015-2018.gads)

Kā redzams attēlā 2.2. katru gadu aug to uzņēmumu skaits, kuriem ir nepieciešams finansiāls atbalsts, taču tajā pašā laikā aug arī uzņēmumu peļņa. Tas norāda uz pozitīvu ietekmi uz Latvijas ekonomiku un valsts labklājību.

2.6. att. Uzņēmumu spēja aizņemties (2015. – 2018.gads)

Avots: Finašu nozares asociācijas mājaslapa

Pēdējos gados aug uzņēmumu spēja aizņemties, skatīt attēlā 2.3.

Nepieciešamību pēc straujākas uzņēmumu attīstības apliecina arī statistika – Latvijas ražojošie uzņēmumi teju ir sasnieguši maksimālās ražošanas jaudas, tāpēc turpināt darbu ierastajā tempā un manierē pavisam drīz kļūs neiespējami. Līdz šim Baltijā darbaspēka izmaksas bijušas salīdzinoši zemas, tāpēc Baltijas valstu uzņēmēji starptautiskajā tirgū konkurēja ar zemāku produkcijas pašizmaksu. Šobrīd, kad darbaspēku izmaksas ir gandrīz sasniegušas Eiropas līmeni, strauji jāmeklē veidi, kā celt konkurētspēju. Diemžēl Latvijā jau ilgus gadus ieguldījumi uzņēmumu attīstībā, tehnoloģiskajā izaugsmē un automatizācijas procesā ir visai nelieli. Kā rāda statistika, arī šobrīd investīcijas uzņēmumu ilgtermiņa attīstībā, piesaistot ārējos finanšu resursus, salīdzinot ar uzņēmēju ambīcijām ir nesamērīgi mazas.⁴³

⁴³ Latvijas uzņēmēji neapzinās, ka šobrīd ir īstais brīdis investēt uzņēmuma attīstībā, Finanšu nozares asociācija, pieejams <https://www.financelatvia.eu/news/latvijas-uznemeji-neapzinas-ka-sobrid-ir-istais-bridis-investet-uznemuma-attistiba/>

MVU ieguldījums tautsaimniecībā⁴⁴

1. Atbalsts MVU palīdz pārstrukturēt lielos uzņēmumus, racionalizējot ražošanas kompleksus, veicot ražotnes apkopes un servisa darbus, piegādājot izejvielas un komplektējošās daļas.

2. Lielāks skaits MVU padara sabiedrību elastīgāku, un ekonomika var paātrināt savu modernizēšanos.

MVU ir daudz elastīgāki, salīdzinot ar lielajiem uzņēmumiem, tas attiecas gan uz darba līgumiem, kas ietver darba laiku un apstākļus, gan samazinātu kontroles apjomu, salīdzinošu pārvaldes vienkāršību mazās organizācijās, elastība izriet arī no zemām vispārējām izmaksām, kas ļauj piemēroties pieprasījuma svārstībām, kā arī no iespējamās pieejas finansu kapitāla neoficiālajiem avotiem un citiem aspektiem.

3. Jaunu uzņēmējdarbības veidu attīstība ir galvenais reģionālās attīstības faktors, kad rūpniecība tiek likvidēta vai pārstrukturēta.

4. Veicina sabiedrības stabilizējošā vidusslāņa veidošanos.

5. MVU ir straujāks inovāciju process, konkurētspējīgas jaunas tehnoloģijas attīstība, jo

1) mazā uzņēmumā katrs jaunradītājs ir vairāk saistīts ar rezultātu nekā lielā uzņēmumā

2) inovācijas attīstība vienmēr saistīta ar risku, bet mazie uzņēmumi var vairāk riskēt tāpēc, ka ieguvums ir atbilstoši lielāks, nekā tas būtu lielā uzņēmumā

3) mazā uzņēmumā risks vienmēr saistīts ar mazākiem izdevumiem u.tml.

4) mazā uzņēmumā ir lielākas manevrēšanas iespējas attiecībā uz konkrētās preces, pasūtījuma izpildi, t.i., uz klientu vērsta pieeja; MVU ir ātra reakcija uz pārmaiņām tirgū.

6. Jaunradei tiek patērēts relatīvi mazāk līdzekļu. Ārvalstu pieredze apstiprina, ka mazos uzņēmumos vienam zinātniekam tiek patērēts četras reizes mazāk līdzekļu, bet viņa ražīgums jeb atdeve ir četras reizes lielāka. Bez tam ap 90% jaunu produktu tiek radīts tieši mazās firmās.

7. Vadītāji ir aktīvāki un jaunāki cilvēki, kas veidojas par nākamajiem biznesmeņiem.

⁴⁴ MVU ieguldījums tautsaimniecībā, Latvijas Vēstnesis, <https://www.vestnesis.lv/ta/id/52242>

MVU liela uzmanība tiek pievērsta kadru izvēlei, profesionālai attīstībai, labvēlīgāka psiholoģiskā gaisotne kolektīvā, darbiniekiem darba procesā ir pastāvīgs emocionāli psiholoģiskais kontakts ar vadītājiem un citiem darbiniekiem; šādos uzņēmumos ir salīdzinoši augsta darbinieku informētība par uzņēmuma mērķiem un produktu, tādējādi augstāka arī darba motivācija.

8. Labvēlīgāks sociālpsiholoģiskais klimats, jo MVU ir

- 1) augstāka darba motivācija;
- 2) darbiniekiem lielāka brīvība;
- 3) vienkārša un elastīga pārvalde;
- 4) parasti ir viendabīgāks kolektīvs;
- 5) mazie uzņēmumi ir labvēlīgs ģimenes biznesa veids.

9. Atbrīvo lielos uzņēmumus no tiem nespecifiskām funkcijām (atsevišķu detaļu, priekšmetu ražošanas, šauras specializācijas u.c.):

- 1) attīsta pakalpojumus, amatniecību
- 2) attīsta finanšu sfēru (apdrošināšanu) utt.
- 3) veicina ēnu ekonomikas un melnā tirgus samazināšanos
- 4) ietekmē pārmērīgas monopolcenas

MVU kā biznesa vienībām ir arī savi trūkumi⁴⁵:

- 1) ilgstošā laika periodā ražošanā un tirgū parasti izdzīvo tikai lielās kompānijas un uzņēmumi, MVU attīstības rezultātā bieži vien vērojams uzņēmumu saplūšanas, apvienošanās process vai arī uzņēmums zaudē savu MVU statusu paplašināšanās vai likvidācijas rezultātā, ražošanas koncentrācija nereti ir neizbēgama
- 2) nepietiekams pašu kapitāls, kas apgrūtina papildu finanšu līdzekļu piesaistīšanu
- 3) inovācijas procesi to attīstības un īpaši ieviešanas posmā prasa lielas kapitāla investīcijas, ko MVU bieži vien nevar atļauties
- 4) mazo uzņēmumu, kas ražo vienu vai divus produktus un parasti izjūt finanšu līdzekļu trūkumu, uzņemtais risks bieži neattaisnojas

⁴⁵ MVU ieguldījums tautsaimniecībā, Latvijas Vēstnesis, <https://www.vestnesis.lv/ta/id/52242>

5) MVU parasti var pārvaldīt tikai ierobežotu tirgu un klientu skaitu, jaunu tirgu un patērētāju iegūšana prasa ievērojamus ieguldījumus, kas ierobežoto finansu dēļ ir problemātiski

6) jaunu starptautisko noieta tirgu atklāšana pārsvarā paver papildu iespējas lielajiem uzņēmumiem, piemēram, Eiropas ekonomiskās integrācijas rezultātā izveidotais tirgus

Kā jau katram uzņēmumam, arī mazajiem uzņēmumiem ir savi trūkumi, kas spēj arī nelabvēlīgi ietekmēt valsts attīstību. Lai gan mazie uzņēmumi saskarās ar grūtībām, tiem ir lielākas izaugsmes iespējas, kas labvēlīgi ietekmēt valsts attīstību.

2021.-2027. gada plānošanas periodā tiks īstenota Eiropas Digitālo inovāciju centru ieviešana Latvijas mērogā ar reģionālotvērumu. Ekonomikas ministrijas ieskatā EDIC izveide spēs:⁴⁶

1. paaugstināt uzņēmumu izpratni par digitālo tehnoloģiju sniegtajām priekšrocībām konkurētspējas veicināšanai
2. nodrošināt digitālās transformācijas procesu katrā uzņēmumā visā Latvijā ar kontaktpersonu un infrastruktūras ieviešanu nacionālā mērogā
3. nodrošināt katram uzņēmumam iespēju:
 - veikt digitālās attīstības stadijas pašnovērtējumu (digitālā brieduma tests)
 - sniegt nepieciešamās digitālo prasmju apmācības uzņēmuma vadībai un tā darbiniekiem
 - nodrošināt nepieciešamās infrastruktūras digitalizācijas investīciju vajadzību identificēšanu
 - veicināt tālāko starptautisko atpazīstamību, modernu risinājumu testēšanu un specializētu prasmju apmācību
 - radīt jaunus inovatīvus produktus un tehnoloģiskos risinājumus

⁴⁶ Latvijas ekonomikas attīstības pārskats 2020.gadam, Ekonomikas ministrija, 134.lpp

Mazie un vidējie uzņēmumi ir svarīgi jebkurā valstī un reģionā. Šiem uzņēmumiem ir iespēja attīstīties gan pašā reģionā, gan aiz reģiona robežām. Nodrošinot eksporta pakalpojumus, uzņēmums aug un attīstās, paplašinoties, tas var ar vien vairāk ietekmēt valsts labklājību.

3. EIROPAS FONDU UN PROJEKTU IETEKME MAZO UZŅĒMUMU ATTĪSTĪBAI

Trešajā nodaļā autore apskatīs kā mazos uzņēmumus ietekmē eiropas fondi un projekti un kā attīstās mazie uzņēmumi. Tiks izanalizēta arī autores veidota aptauja.

Salīdzinot 2018. un 2019.gada ar 2020.gada Ekonomikas ministrigas kompetencē esošo aktivitāšu ieviešanas progresu, tabula ir mazliet mainījies. 2020.gadā atsevišķi pievienoti arī biznesa inkubatori. Tas noteikti veicinās jauno uzņēmumu izveidi un attīstību darba tirgū.

3.1.tabula

Ekonomikas ministrijas kompetencē esošo aktivitāšu ieviešanas progress uz 2020. gada 23. novembri

Ekonomikas ministrijas kompetencē esošo aktivitāšu ieviešanas progress uz 2020. gada 23. novembri				
Atbalsta programma	ES fondu finansējums (piešķirums) milj. eiro	Maksājumu apjoms milj. eiro	procenti no piešķiruma	
1.2.1.1. Kompetences centri	63,2	38,4	60,8%	
1.2.1.2. Tehnoloģiju pārneses sistēma	30,0	6,1	20,3%	
1.2.1.4. Jaunu produktu ieviešana	52,6	20,4	38,7%	
1.2.2.1. Nodarbināto apmācības	14,7	6,8	45,9%	
1.2.2.2. Inovāciju motivācija	4,8	2,7	56,6%	
1.2.2.3. IKT un netehnoloģiskās apmācības	6,9	1,9	26,9%	
3.1.1.1. Aizdevumu garantijas	43,8	27,6	63,0%	
3.1.1.2. Mezanīna aizdevumi	7,0	5,2	74,0%	
3.1.1.3. Atbalsts mazo, vidējo komersantu finansējuma piesaistei kapitāla tirgos	1,0	0	-	
3.1.1.4. Mikrokredīti un starta aizdevumi	5,0	3,7	74,0%	
3.1.1.5. Ražošanas telpas	49,0	13,8	28,1%	
3.1.1.6. Biznesa inkubatori	23,9	10,4	43,5%	
3.1.2.1. Riska kapitāls	30,6	22,6	74,0%	
3.1.2.2. Tehnoloģiju akselerators	14,6	10,8	74,0%	
3.2.1.1. Klasteru programma	6,2	4,7	76,5%	
3.2.1.2. Starptautiskā konkurētspēja	69,3	36,6	52,8%	
4.1.1. Apstrādes rūpniecības uzņēmumu energoefektivitāte	23,7	10,2	42,8%	
4.2.1.1. Daudzdzīvokļu māju energoefektivitāte	141,5	72,0	50,9%	
4.2.1.2. Valsts ēku energoefektivitāte	93,4	40,3	43,1%	
4.3.1. Centralizētās siltumapgādes energoefektivitāte	49,6	36,5	73,5%	
Kopā	730,9	370,6	50,7%	

Avots: Latvijas ekonomikas attīstības pārskats 2020.gadam, 121.lpp

Kā var redzēt 2.2.tabulā, tiek finansiāli atbalstīti dažādi sektori, kas palīdz mazo uzņēmumu attīstībai. Par šo aktivitāšu ieviešanu un finanšu sadalījumu atbild Ekonomikas ministrija. Atbalstīti tiek gan biznesa inkubatori, gan inovāciju motivācija, kas vairāk būtu nepieciešams jauniem uzņēmumiem. Kā arī tiek atbalstītas aizdevumu garantijas, mezanīna aizdevumi, mikrokredīti un starta aizdevumi, kuriem katram tiek piešķirti vismaz 63%, kas palīdz uzņēmumiem gūt sev nepieciešamo finansiālo aizdevumu uzņēmuma izveidei un attīstībai. ES fondu finansējumam uz 2020.gada 23.novembri ir piešķirti 730,9 milj. eiro un tie ir 50,7% no piešķiruma, kas ir audzis salīdzinoši ar iepriekšējiem gadiem.

3.2.tabula

Mazo uzņēmumu skaits nozarēs 2013.-2019.⁴⁷

Nozare	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	533	529	533	496	538	550	539
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	46	43	47	46	50	49	48
Apstrādes rūpniecība	1471	1464	1443	1371	1431	1403	1351
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	80	81	82	85	89	83	80
Ūdens apgāde, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	73	73	71	67	71	74	70
Būvniecība	1233	1219	1128	1033	1173	1290	1266
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu remonts	2295	2250	2177	1975	2016	2076	1931
Transports un uzglabāšana	896	886	909	881	947	943	889

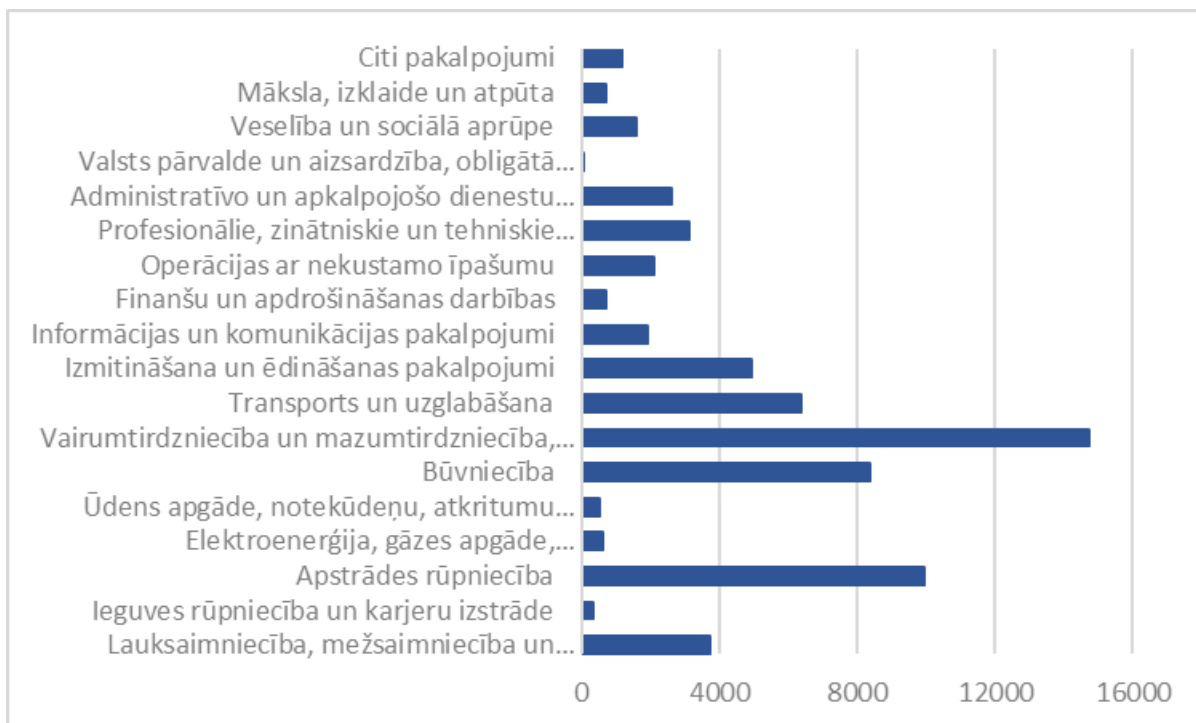
⁴⁷Tirgus sektora ekonomiski aktīvi uzņēmumi reģionos, republikas pilsētās un novados sadalījumā pa uzņēmumu lieluma grupām pēc nodarbināto skaita un galvenajiem darbības veidiem (2013.-2019.gadā), pieejams <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/uznemejdarbiba/skaits-demografija/tabulas/uzs030-tirgus-sektora-ekonomiski-aktivi>

Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	644	624	682	662	748	820	760
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	227	234	244	241	269	341	341
Finanšu un apdrošināšanas darbības	109	109	105	95	92	94	94
Operācijas ar nekustamo īpašumu	314	306	314	293	291	304	266
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	408	397	401	411	453	527	514
Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	362	346	355	354	381	401	392
Valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana	3	4	3	1	1	1	1
Veselība un sociālā aprūpe	204	202	218	218	239	243	267
Māksla, izklaide un atpūta	98	97	89	84	94	107	104
Citi pakalpojumi	196	165	184	161	147	149	132

Avots: Autora izveidots, pēc centrālās statistikas pārvaldē pieejamajiem datiem

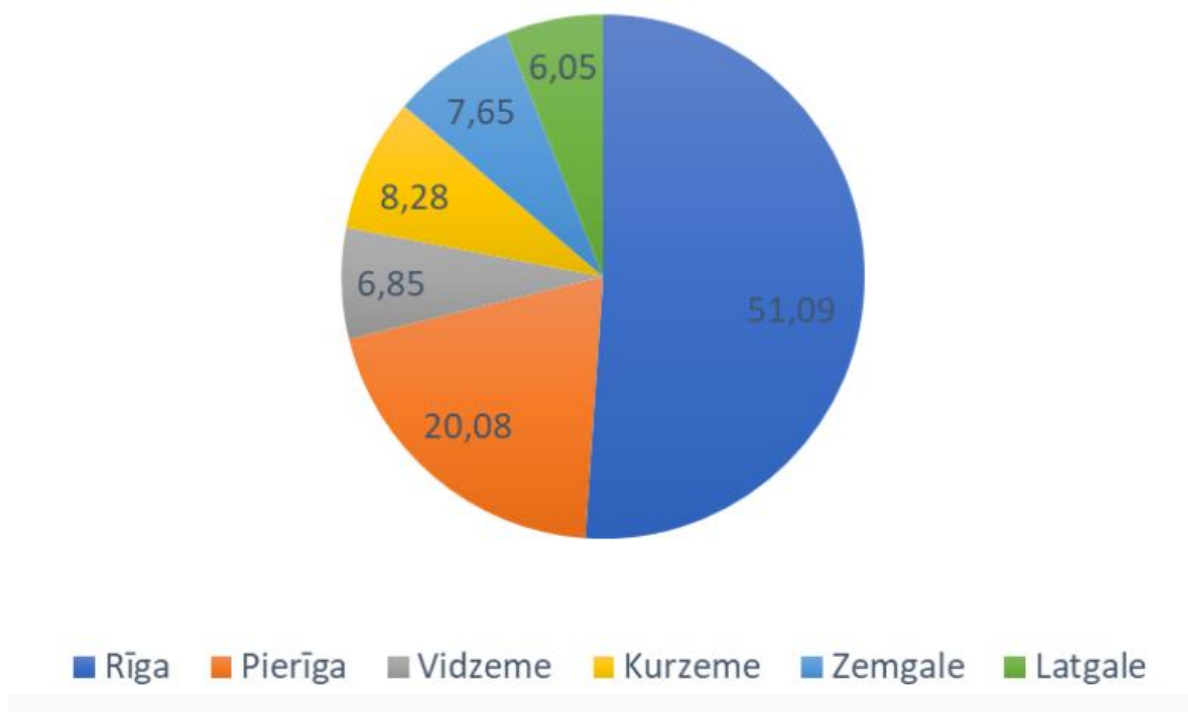
Kā redzams pēc Centrālās statistikas pārvaldes mājaslapā pieejamajiem datiem, mazie uzņēmumi ir palikuši manāmi vairāk gadu laikā, lielākā izaugsme bijusi starp 2016. un 2017.gadu, taču 2019.gadā kopējais uzņēmumu skaits ir atkal krities. Uzņēmumu atbalsts nav bijis pietiekoši liels, lai visi mazie uzņēmumi spētu turpināt savu darbību. Protams, ir arī uzņēmumi, kuriem ir izaugsme un paplašinoties tie kļūst par vidējiem uzņēmumiem. Pirmajā nodaļā, tabulā 1.2. var apskatīt, ka tieši 2016.gadā bijis vislielākais mikrouzņēmumu skaits Latvija pēdējo gadu laikā, pēc kā var secināt, ka 2017.gadā šī izaugsme ir bijusi, jo mikrouzņēmumi ir pārtapuši par mazajiem uzņēmumiem.

Mazo uzņēmumu skaits kopā nozarēs 2013.-2019.gadam

Avots: Autora izveidots, pēc centrālās statistikas pārvaldē pieejamajiem datiem

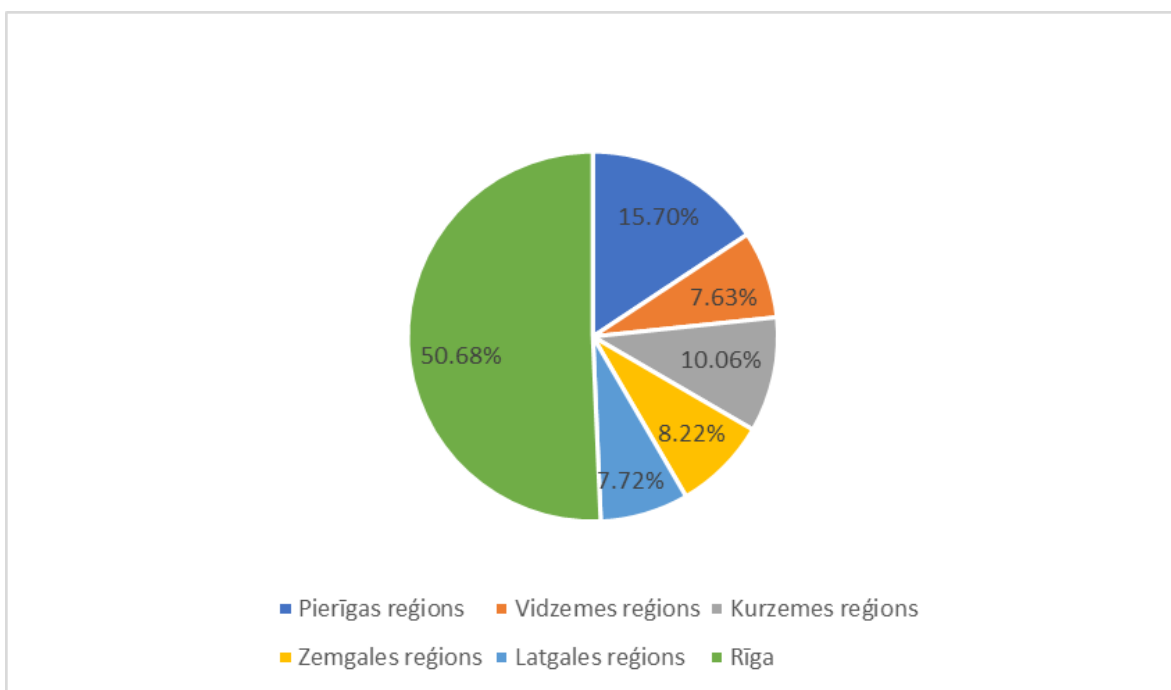
Kā var redzēt kopumā starp visiem uzņēmumiem visvairāk mazie uzņēmumi ir tieši vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā. Vismazāk mazie uzņēmumi ir valsts pārvaldē un aizsardzībā, šajā nozarē jaunajiem uzņēmumiem ir grūtāk iesaistīties.

3.1..att. mazo uzņēmumu skaits reģionos 2018.gadā, %

Avots: Lursoft

Analizējot mazā biznesa īpatsvaru reģionos, visās teritorijās mikro un mazie uzņēmumi veido vairāk nekā 98% no kopējā reģistrēto uzņēmumu skaita. Savukārt, rēķinot uzņēmumu sadalījumu pa reģioniem, vairāk nekā puse - 51,09% - no visiem uzņēmumiem reģistrēti Rīgā un vēl 20,09% Pierīgā.

3.2..att. Mazo uzņēmumu skaits reģionos 2019.gadā,%

Avots: Autora izveidots, pēc centrālās statistikas pārvaldes datiem

Izpētot šī gada statistiku starp mazajiem uzņēmumiem, autors noskaidroja, ka mazo uzņēmumu skaits Rīgā 2019.gadā ir krities par nepilniem 0,5%, tas tagad ir 50,68%. Un samazinājies Pierīgas reģionos par 5%. Pārējos reģionos mazo uzņēmumu skaits ir audzis, pēc kā var noskaidrot, ka uzņēmējdarbība attīstās arī ārpus Rīgas.

3.1. Aptaujas metodoloģija

Lai darbu veiktu veiksmīgi, darba autors izmantoja kvantitatīvo metodi, izveidoja un veica aptauju starp sev zināmiem mazajiem uzņēmumiem, kas ir reģistrēti Latvijā un darbojās tajā. Aptauju sastāda 7 jautājumi, skatīt 1.pielikumā. Aptaujai tika izmantota vietne visidati.lv, aptauja ir konfidenciāla un tiek izmantota apkopojuma veidā. Tā tika izsūtīta mazajiem uzņēmumiem caur epastu un ar ģimenes un draugu palīdzību nodota arī citiem mazajiem uzņēmumiem, kas darbojās Latvijā. Kopā uz aptaujas jautājumiem atbildēja 36 uzņēmumi, no kuriem lielākā daļa darbojās dažādās nozarēs. Aptauja tika veikta, lai pētītu kādus finansēšanas veidus visbiežāk izmanto mazie uzņēmumi un vai viņus apmierina šo finanšu piesaistīšanas darbība. Aptauja tika veikta, lai

konkrētāk apskatītu tikai mazo uzņēmumu finansēšanas veidus, jo dati, kas ir pieejami lielākā daļā ir mazajiem un vidējiem uzņēmumiem kopā.

Pētījuma mērķis

Noskaidrot kādus finansējumus visbiežāk piesaista mazie uzņēmumi un vai viņi ir apmierināti ar to darbību.

Pētījuma uzdevumi

1. Noskaidrot mazo uzņēmumu darbības reģionus un darbības nozares, kurās tie darbojās
2. Noskaidrot kādas finanses ir piesaistītas uzņēmumiem un kādi ir šo finanšu piesaistes mērķi
3. Noskaidrot vai tie, kuri ir izmantojuši kādus finanšu piesaistes veidus ir apmierināti ar to pieejamību un piesaisti
4. Noskaidrot kā uzņēmums vērtē finanšu piesaistes ietekmi uz uzņēmuma attīstību
5. Apkopot iegūtos datus, attēlot tos grafiski, analizēt

Pētījuma objekts

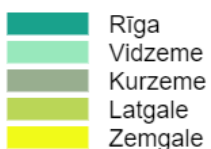
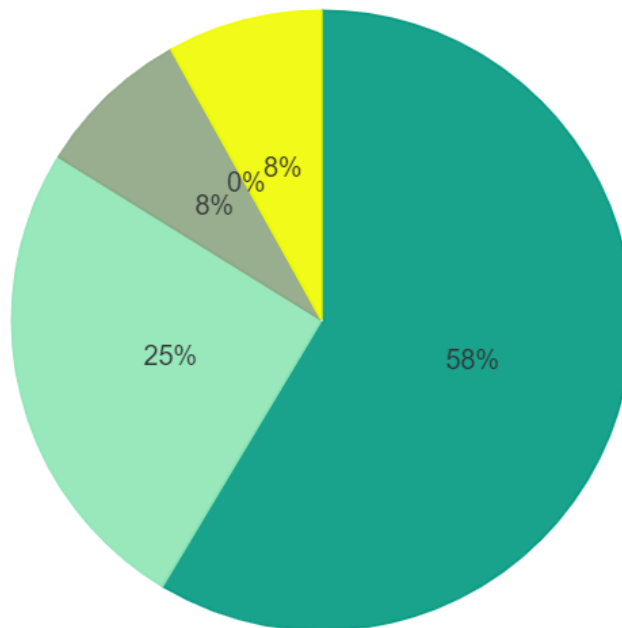
Mazie uzņēmumi, kas reģistrēti Latvijā.

Pētījuma problēma

Finanšu piesaistīšana un izmantošana mazo uzņēmumu attīstības veicināšanai

3.2. Aptaujā iegūto datu analīze

Autora veidotajā aptaujā piedalījās 36 mazie uzņēmumi, kas reģistrēti Latvijas republikā. Kā redzams 3.3. attēlā, vislielākais respondent skaits bijis Rīgā 58% un Vidzemē, kur tas bijis uz pusi mazāks 25%. Izsūtīto aptauju nav aizpildījis neviens, kura uzņēmuma darbība būtu Latgales reģionā.

3.3..att. Uzņēmumu darbības reģioni

Avots: Autora izveidots, pamatojoties uz aptaujā gūtajiem datiem

Visvairāk uzņēmumi tika aptaujāti Rīgā, jo tā ir Latvijas centrālā daļa, kur uzturās liela daļa Latvijas iedzīvotāju un tirdzniecība ir attīstītāka. Pārējos reģionos arī ir attīstīta uzņēmējdarbība, taču bieži vien zināmākie ir tieši lielie un vidēji uzņēmumi, kuri tirgo savas preces un pakalpojumus Latvijā vai pasaule.

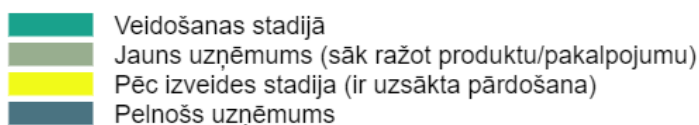
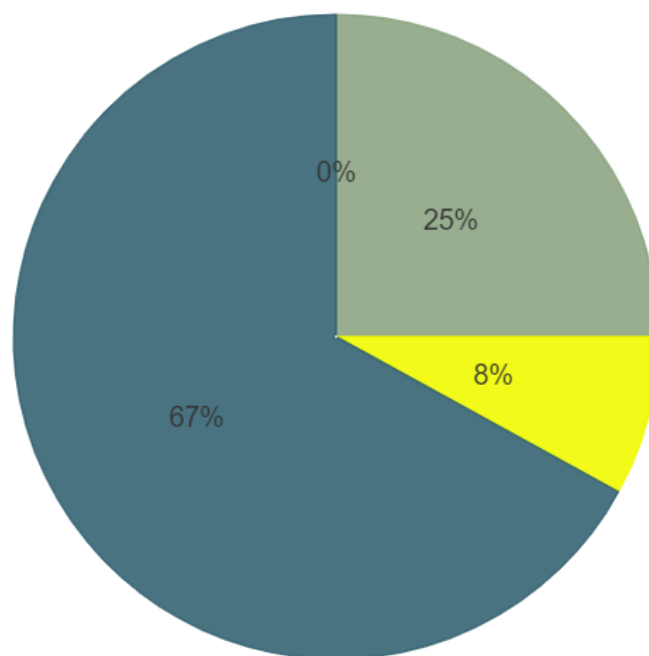
Nākamais jautājums bija par nozari, kurā strādā uzņēmums, skatīt 3.1.tabulā. Šajā jautājumā atbildes bija dažādas, visvairāk aptaujātie uzņēmumi bija finanšu nozarē 17% no aptaujātajiem uzņēmumiem, šī nozare mūsdienās ir augoša un tajā iesaistās arvien vairāk uzņēmumi. Tāpat arī Latvijā ir attīstīta lauksaimniecības nozare, tā sastāda 14% no aptaujātajiem uzņēmumiem. Vismazāk aptaujāti tika inovatīvi uzņēmumi vai uzņēmumi, kuru nozare nav tik izplatīta starp mazajiem uzņēmumiem, kā piemēram, vairumtirdzniecība lielformāra kartona vai papīra izveidē, amatniecība un kvalitātes kontroles pakalpojumi.

Uzņēmumu darbības nozare

Nozare (pakalpojums, prece)	Uzņēmumu skaits	Procenti no aptaujātajiem uzņēmumiem
Foto, video	2	6%
Finanšu nozare	6	17%
IT - ārpakalpojumi	2	6%
Vairumtirdzniecība, visa veida papīra un kartona lielformāta tirdzniecība	1	3%
Loģistika	3	8%
Informācijas tehnoloģijas	2	6%
Medicīna	2	6%
Amatniecība (sveces, glāzes)	1	3%
Kvalitātes kontroles pakalpojumi	1	3%
Lauksaimniecība	5	14%
Kultūras	3	8%
Zivsaimniecība	2	6%
Būvniecība	3	8%
Ēdināšanas pakalpojumi	3	8%

Latvijā ar vien vairāk tiek attīstītas IT pakalpojumi un finanšu nozares. Šīs nozares aug pateicoties pieejamajām tehnoloģijām. Kultūra ir tā nozare, kas attīstās jau gadiem, tiek veidoti jauni pasākumi.

Autors aptaujā arī noskaidroja kādā attīstības stadijā ir aptaujātie mazie uzņēmumi. Lielākā daļa aptaujāto uzņēmumu, kas ir 67% no visiem respondentiem, jau ir pelnošs uzņēmums, kas ir pozitīvs aspekts, jo mazie uzņēmumi arī ir pelnītspējīgi. Neviens no aptaujātajiem pašlaik nav veidošanās stadijā, visi uzņēmumi jau ir uzsākuši savu darbību pakalpojumu vai preču ražošanā. 8% no aptaujātajiem ir izveides stadijā, kas nozīmē, ka viņi ir uzsākuši palaiduši savu pakalpojumu vai precī pārdošanā, taču peļņa vēl nav lielāka par izveides izmaksām.

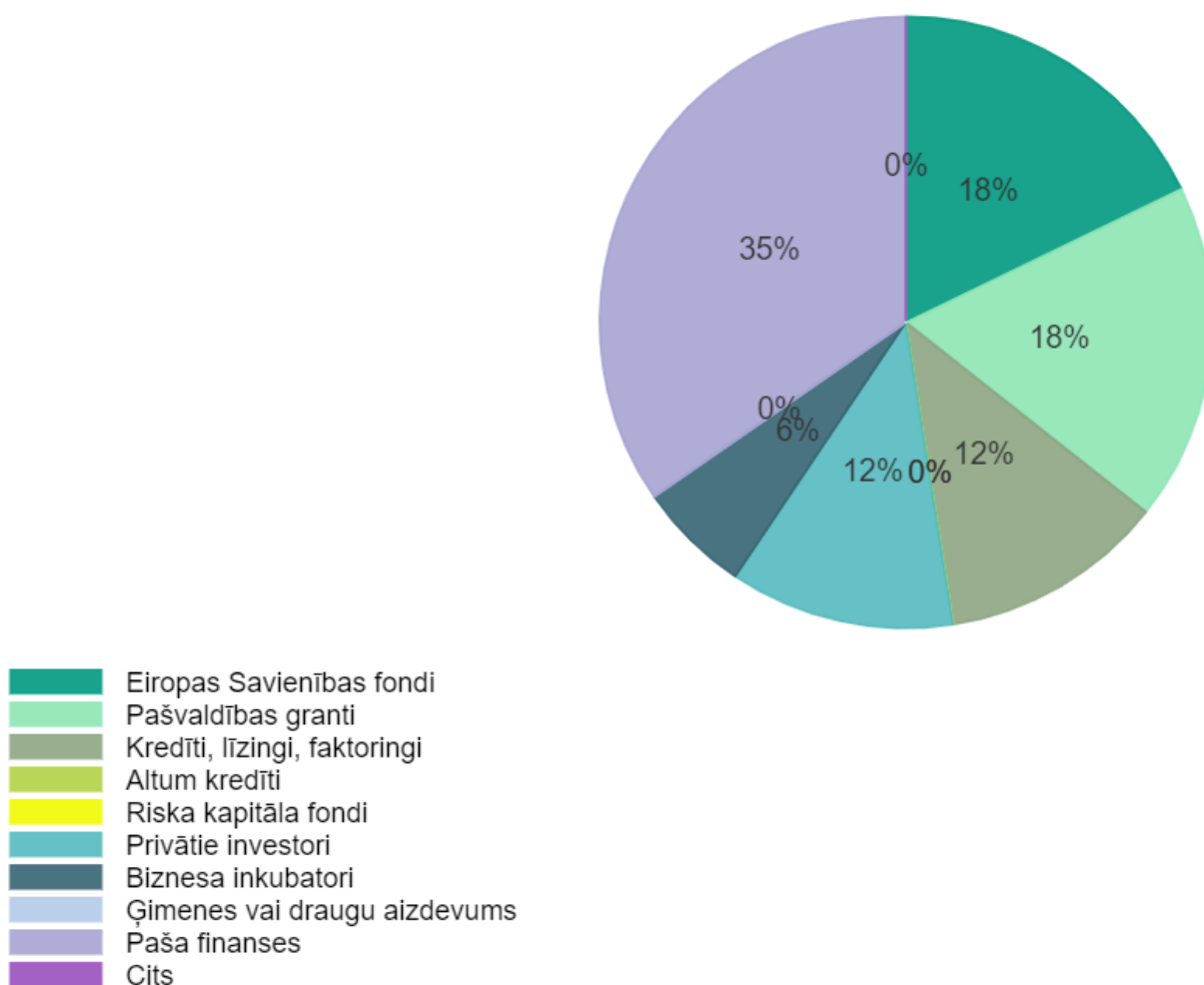
3.4.att. Uzņēmuma darbības posms

Avots: Autora izveidots, pamatojoties uz aptaujā gūtajiem datiem

Katrs veiksmīgs uzņēmums iet cauri visām šīm stadijām. Kad tiek piešķirts finansējums, tad šī attīstība noteikti notiek ātrāk un vieglāk. Latvijā ir daudz pelnoši mazie uzņēmumi, kuri ir atpazīstami arī ārpus Latvijas robežām un šiem uzņēmumiem ir iespējas attīstīties, ražot jaunus produktus vai pakalpojumus un attīstīties arī par vidējiem uzņēmumiem.

Kā viens no svarīgākajiem aptaujas jautājumiem bija noskaidrot, kādas finanses ir piesaistītas uzņēmumam. Šajā jautājumā atbildes bija dažādas, taču tās nebija tik dažādas, kā tika paredzēts iepriekš. Ir uzņēmumi, kas ir piesaistījuši vairākus dažādus finanšu veidus, dažādās uzņēmuma stadijās. Neviens no uzņēmumiem, kas piedalījās aptaujā nav uzņēmumam piesaistījis uzņēmumam ALTUM kredītu, riska kapitāla fondus un nav aizņēmis finansējumu no ģimenes vai draugiem. Visvairāk aptaujātie uzņēmumi sākuma stadijā ir izmantojuši pašsavas finanses, kā to dara liela daļa no uzņēmumiem, citi ar šo finansējumu iztiek vēl aizvien, taču daži iesaistījuši arī citas finanses, saprotot, ka ar paša līdzekļiem nepietiks. Vienāds uzņēmumu skaits izmanto Eiropas Savienības fondus vai pašvaldību grantus, kas abiem ir 18% mazie uzņēmumi. Vēl

uzņēmumi izmanto kredītus, līzingus, faktoringu, biznesa inkubatora pakalpojumus un piesaistījuši privātos investorus.

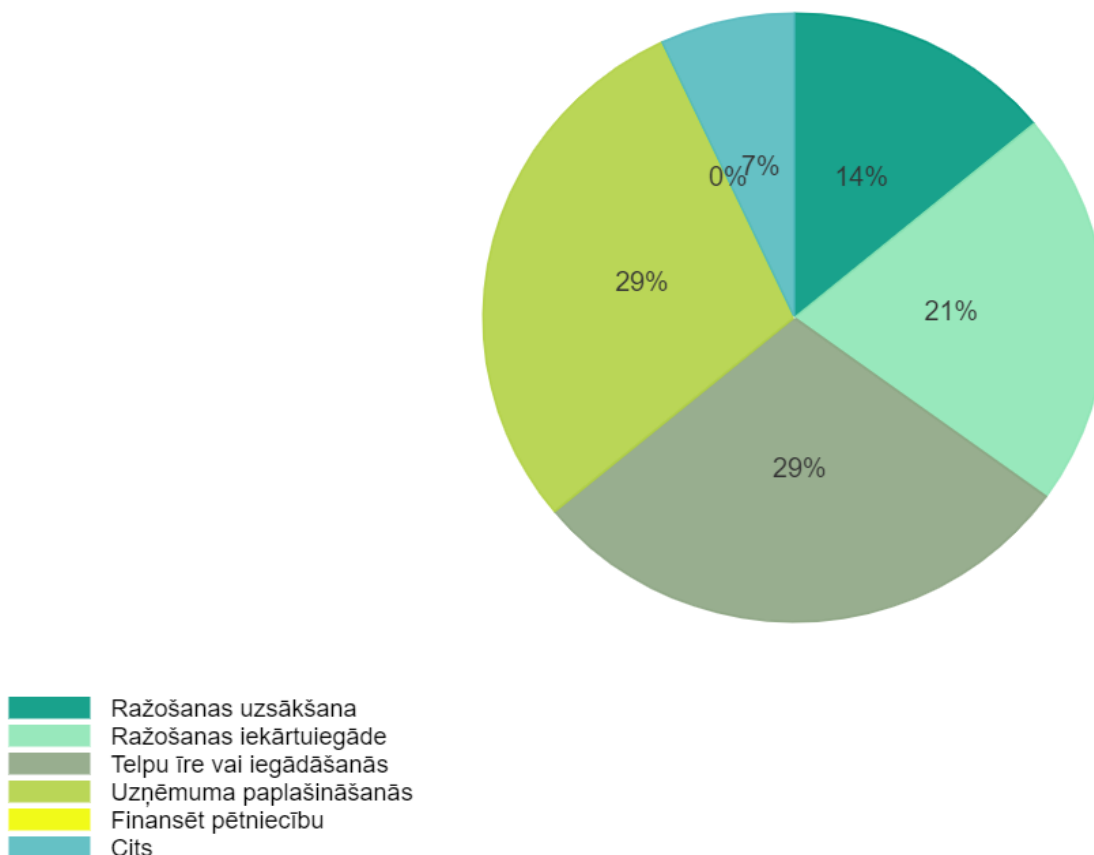
3.5.att. Uzņēmumu finansēšana

Avots: Autora izveidots, pamatojoties uz aptaujā gūtajiem datiem

Katram uzņēmumam pirms uzsākšanas ir vajadzīgs finanses, lai veidotu uzņēmumu, šajā stadijā visbiežāk izmanto savas finanses. Uzsākot ražošanu visbiežāk uzņēmumi sāk domāt par citu finanšu piesaisti, atliek tikai izvēlēties sev piemērotāko un strdāt, lai to iegūtu.

Nākamajā jautājumā bija plānots noskaidrot kāds bijis mērķis finansējuma piesaistei, skatīt 3.4. attēlā. Ne visiem no aptaujātajiem uzņēmumiem bija tikai viens finansējuma piesaistes mērķis,

citiem tie pat bija divi vai trīs. Neviens no šiem uzņēmumiem nepiesaistīja finanses, lai veiktu pētniecību. Visvairāk uzņēmumiem bija vajadzīgs finansējums telpu īrei vai iegādei un uzņēmuma paplašināšanai. Pārējie uzņēmumi vēlējās attīstīties tieši ražošanā, finanses domātas ražošanas uzsākšanai vai ražošanas iekārtu iegādei. Aptaujā piedalījās arī uzņēmumi, kuriem bija citi mērķi, kā piemēram, medicīnai un rehabilitācijai.

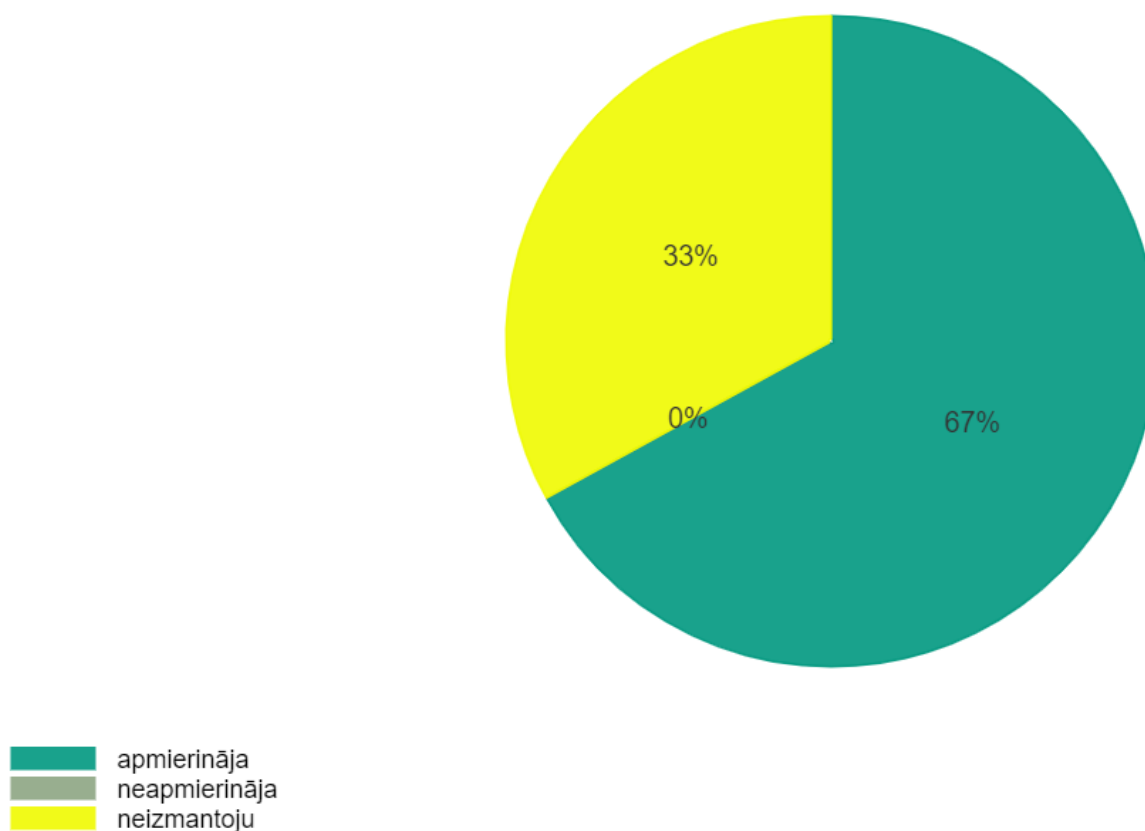

3.6.att. Finanšu piesaistīto līdzekļu izmantošanas mērķi

Avots: Autora izveidots, pamatojoties uz aptaujā gūtajiem datiem

Katram uzņēmumam ir savi iemesli un mērķi kā terēt šīs piesaistītās finanses. Pirms piesaistes noteikti ir jāizdomā kur un cik daudz tērēs, lai nepieteiktos pārāk lielām vai mazām finansēm. Kā redzams attēlā 3.6., finanses tiek piesaistītas tieši uzņēmuma attīstībai. Katrs uzņēmums ir atbildīgs par to kur iztērē iegūto finansiālo atbalstu.

Lai noskaidrotu vai Latvijā pieejamās finansēšanas iespējas ir labā kvalitātē, Tika uzdots jautājums par to vai uzņēmumuma īpašniekus apmierina finanšu pieejamība un piesaiste. Šim jautājumam nebija neviena negatīva atbilde. Kā redzam attēlā 3.7., 33% no aptaujātajiem nav izmantojuši nevienu no piesaistes veidiem, kas nozīmē, ka viņi ir izmantojuši tikai savus personīgos līdzekļus, līdz ar to tie visticamāk ir tie uzņēmumi, kas pašlaik ir jauna uzņēmuma vai izveides stadijā. Pārējos 67% ir apmierinājuši finanšu pieejamība un piesaiste.

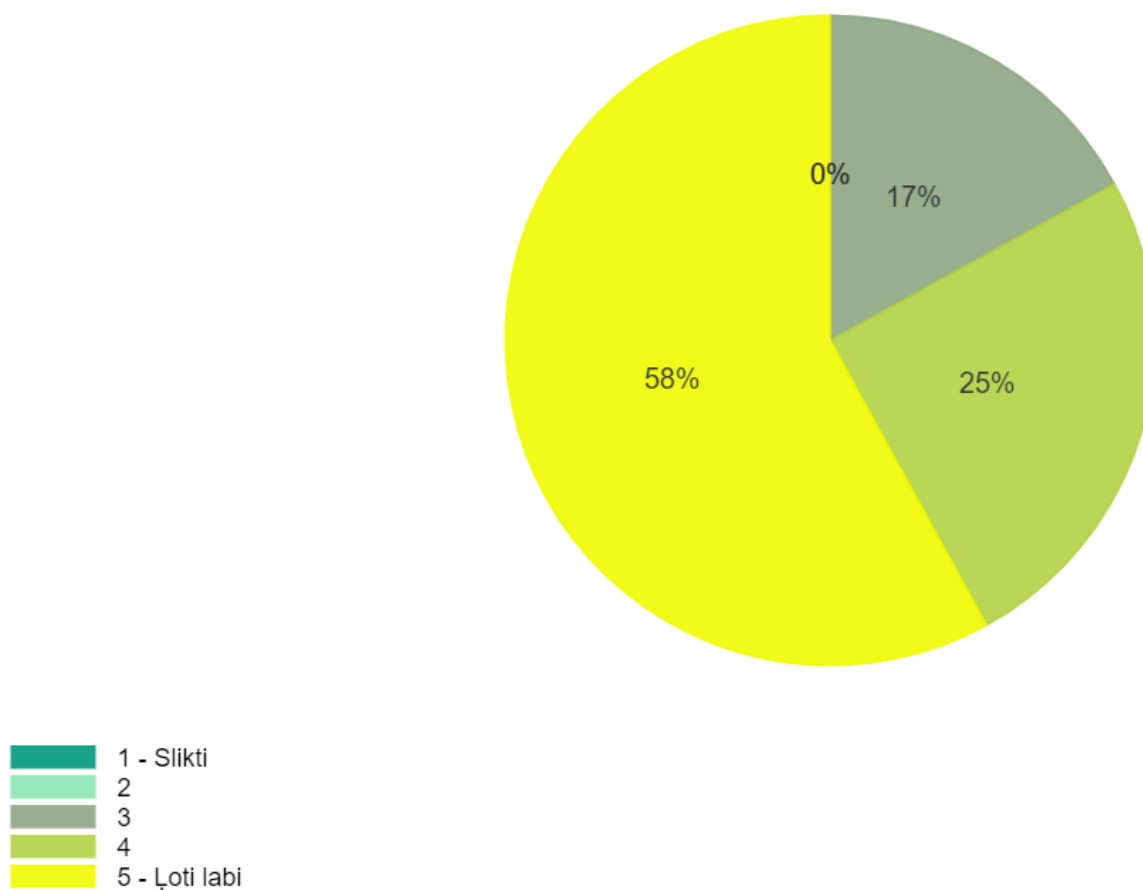
3.7.att. Apmierinātība ar finanšu piesaisti

Avots: Autora izveidots, pamatojoties uz aptaujā gūtajiem datiem

Latvijā ir pietiekami daudz finansēšanas vadi, tāpēc katrs uzņēmums var atrast tieši sev piemērotāko. Izvēloties finansēšanas veidu ir jāizpeta katrs no veidiem un jāizvēlās sev piemērotākais, citādāk var piesaistīt šo finansiālo atbalstu, kura noteikumi neapmierina.

Noslēdzošajā jautājumā autors vēlējās noskaidrot kā uzņēmumu vadītāji vērtē finanšu piesaistes ietekmi uz savu uzņēmumu. Šis jautājums bija jāatbild 5 baļļu skalā, kur 1 - stikli un 5

- ļoti labi. Atbildes bija dažādas, taču neviena no tām nebija negatīva. Visbiežāk tas tika novērtēts ar 5 ballēm, visretāk ar 3 un 4 ballēm.

3.8.att. Finansējuma ietekme uz uzņēmuma attīstību vērtējums

Avots: Autora izveidots, pamatojoties uz aptaujā gūtajiem datiem

Pēc aptaujas kopumā var secināt, ka Latvijā reģistrētie mazie uzņēmumi, kuri darbojās dažādās nozarēs, izmanto dažādas finansēšanas iespējas, taču ir arī daļa uzņēmumu, kas izmanto paša finanses. Finanses tiek piesaistītas gan pelnošiem uzņēmumiem, gan tādiem, kas tikai uzsāk ražošanu. Mērķi, lai piesaistītu finanses pārsvarā ir saustīti ar ražošanu, uzņēmuma paplašināšanos un telpu īri vai iegādi. Visi aptaujātie uzņēmumi ir apmierināti ar finansējuma piesaistes iespējām, kas ir pozitīvs aspekts, ka par finansējumu var iegūt pietiekami daudz informāciju un augošam uzņēmumam nav problēmu saņemt finansējumu.

SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

Pētot mazo uzņēmumu attīstību Latvijā, piesaistot Eiropas Savienības fondus un projektus, autore ir nonākusi pie sekojošiem secinājumiem:

1. Mazie uzņēmumi sastāda lielu daļu no Latvijas kopējā uzņēmumu skaita. MVU vien sastāda vismaz 98% no visiem uzņēmumiem.
2. Uzņēmuma statusa noteikšanai ir vairāki posmi, kas ietver sevī kritērijus, kurus jāizpilda katram uzņēmumam, lai atrastos noteiktajā kategorijā.
3. Uzņēmumi var būt arī autonomi, ja 25-50% tā kapitāla vai balstiesību pieder riska kapitāla sabiedrībai, augstskolai, institucionālajam ieguldītājam, mazai autonomai vietējai pašvaldībai.
4. Latvija ir pietiekami daudz uzņēmuma finansēšanas programmas, tāpēc katram ir iespēja izvēlēties sev piemērotāko.
5. Katram mazajam uzņēmumam būtu jāatrod sev piemērotākais veids, kā finansēt uzņēmumu, lai tā attīstība būtu iztīspējīga.
6. Iedzīvotājiem, kas vēlas iesaistīties uzņēmējdarbībā ir pieejama pirmsinkubācijas atbalsta programma, kuru nodrošina Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra. Pirmsinkubācijā var piedalīties arī bez iepriekšējām priekšzināšanām.
7. Aizdevumi no kredītiestādēm nav izdevīgākie.
8. ES fondu finansējums netiek piešķirts 100% apmērā, pārējā finansējuma daļa jāiegulda pašiem vai jāaizņēmas no bankas.
9. ES fondu līdzekļi tiek piešķirti tikai izstrādātiem projektiem, kuri ir saistīti ar valsts un iedzīvotāju labklājību, izglītības līmeņa celšanu, valsts attīstību zinātnē, pētniecībā un tehnoloģijās.
10. Es izstrādā projektus, kuros var iesaistīties jebkurš 18 gadu vecumu sasniegušais iedzīvotājs ar savu ideju un projektu.
11. Pašvaldību granti ir pieejami katrā latvijas novadā, taču ne katrā pašvaldībā, kas noteikti vēl būs jāattīsta.
12. Rīgas pašvaldībā ir trīs grantu programmas. Parocīgi ir tas, ka katra programma atbild par citādākām nozarēm.

13. Pašlaik Latvijas uzņēmējus nodrošina ar Covid-19 pandēmijas atbalstu uzņēmumiem, kuri nonākuši grūtībās.
14. Līdzekļi uzņēmumiem tiek ņemti no valsts budžeta, kas tajā pašā laikā nelabvēlīgi ietekmē vati kopumā.
15. Latvijā pandēmija visvairāk skārusi tādas nozares, kā vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, apstrādes rūpniecība un izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi.
16. Tā kā Latvija ir klasificēta kā mazāk attīstīts reģions, tad mums ES fondi ir pieejami lielākā apmērā.
17. ES fondi finansē gan biznesa inkubatorus, gan Altum aizdevumus, gan LIAA starptautiskās konkurencspējas veicināšanai.
18. ES projekti nodrošina arī līdzfinansējumu augstskolu grantiem, kas sekmē uzņēmējdarbības attīstību student vidū.
19. Mazie uzņēmumipēdējo gadu laikā ir labvēlīgi ietekmējuši Latvijas ekonomiku un palīdz tās izaugsmei.
20. ES katru gadu finansiāli atbalsta vairākus MVU sektorus, kas veicina uzņēmējdarbības palielināšanos.
21. ES finanses lielā mērā tiek piesaistītas uzņēmumiem, lai palīdzētu finansēt ražošanas uzsākšanu, lai veicinātu paplašināšanos.

Kā arī tiek izteikti priekšlikumi, lai veicinātu mazo uzņēmumu attīstību Latvijā:

1. Inkubācijas atbalstam var pieteikties uzņēmumi, kas ir LR komercreģistrā ne ilgāk kā 3 gadus, tāpēc par šādas iespējas izmantošanu jādomā laicīgi.
2. Ja ir tāda iespēja, tad aizņēmumu neņemt tieši no bankas, bet gan sadarbībā ar ALTUM mazu un vidēju uzņēmumu biznesa attīstības programmu.°
3. Attīstot uzņēmējdarbību reģionos, ar laiku vajadzētu ieviest pašvaldību grantus vairāk pašvaldībās, lai nākotnē, tas būtu pieejams visas pašvaldībās, jo uzņēmējdarbība attīstās visur, ne tikai lielākajos reģionos.
4. ES projektos sadarbībā ar augstskolām vajadzētu iesaistīt arī nesen absolvējušos studentus.
5. ES projektus uzņēmējdarbībā studentiem vajadzētu rīkot arī citos Latvijas reģionos, iesaistot arī Latgales, Vidzemes un Zemgales augstskolas.

6. Nākamajos gados vajadzētu vairāk līdzekļus piesaistīt tieši mazo uzņēmumu izaugsmē, jo tie ir uzņēmumi, kuriem ir lielākās iespējas uz izaugsmi.
7. ES fondiem vajadzētu piešķirt līdzekļus mazo uzņēmumu iesaistei eksportā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

1. «Lursoft»: Latvijā 98,65% uzņēmumu – mazie un mikrouzņēmumi, lsm, <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/lursoft-latvija-9865-uznemumu--mazie-un-mikrouzņēmumi.a382075/>
2. Biznesa inkubatori, pieejams <https://innovation.lv/uznemejdarbiba/biznesa-inkubatori/>
3. Covid-19 krīzes pārvarēšanai uzņēmumiem pieejams grants apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai, Valsts ieņēmumu dienests, pieejams <https://www.vid.gov.lv/lv/covid-19-krizes-parvaresanai-uznemumiem-pieejams-grants-apgrozamo-lidzeklu-plusmas-nodrosinasanai>
4. Eiropas Komisija, pieejams https://ec.europa.eu/growth/content/revised-user-guide-sme-definition-0_lv (skatīts 07.01.2020)
5. ES fondu atbalsts 2014. – 2020., Ekonomikas ministrija, pieejams <https://www.em.gov.lv/lv/es-fondu-atbalsts-2014-2020>
6. ES fondu projekti, Nacionālais attīstības plāns 2020., pieejams <https://www.esfondi.lv/es-fondu-projektu-mekletajs/project?number=1.1.1.3%2F18%2FA%2F007>
7. ES fondu projekti, Nacionālais attīstības plāns 2020., pieejams <https://www.esfondi.lv/es-fondu-projektu-mekletajs/project?number=1.1.1.3%2F18%2FA%2F004>
8. ES fondu projekti, Nacionālais attīstības plāns 2020., pieejams <https://www.esfondi.lv/es-fondu-projektu-mekletajs/project?number=1.1.1.3%2F18%2FA%2F001>
9. ES struktūrfondi – piesakieties un esiet ieguvējs!, Edo consult, pieejams <https://www.edo.lv/edo-pakalpojumi/pakalpojumi-uznemejiem/es-strukturfondu-finansejuma-piesaiste.html>
10. ES struktūrfondi – piesakieties un esiet ieguvējs!, Edo consult, pieejams <https://www.edo.lv/edo-pakalpojumi/pakalpojumi-uznemejiem/es-strukturfondu-finansejuma-piesaiste.html>
11. Inkubācija, LIAA, pieejams <https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/biznesa-inkubatori/inkubacija>
12. Kā piesaistīt finanšējumu uzņēmējdarbībai, SEB banka, pieejams <https://www.seb.lv/info/business/ka-piesaistit-finansejumu-uznemejdarbibai>

13. Kāds atbalsts Rīgas uzņēmējus sagaida 2020. Gadā, Rīgas Dome, pieejams
<https://www.riga.lv/lv/jaunums/kads-atbalsts-rigas-uznemejus-sagaida-2020-gada>
14. Komisijas Regulas Nr.651/2014 I pielikuma 1.pants, pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=ro> (skatīts 07.01.2020.)
15. Komisijas Regulas Nr.651/2014 I pielikuma 2.pants, pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=ro> (skatīts 07.01.2020.)
16. Komisijas Regulas Nr.651/2014 I pielikuma 3.pants, pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=ro> (skatīts 07.01.2020.)
17. Komisijas Regulas Nr.651/2014 I pielikuma 5.pants, pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=ro> (skatīts 07.01.2020.)
18. Kredītu izsniegšana, pieejams
<https://www.swedbank.lv/business/finance/loans/loan?language=LAT>
19. Latvijas ekonomikas attīstības pārskats 2020.gadam, Ekonomikas Ministrija 136.lpp
20. Latvijas ekonomikas attīstības pārskats 2020.gadam, Ekonomikas ministrija, 134.lpp
21. Latvijas uzņēmēji neapzinās, ka šobrīd ir īstais brīdis investēt uzņēmuma attīstībā, Finanšu nozares asociācija, pieejams <https://www.financelatvia.eu/news/latvijas-uznemeji-neapzinas-ka-sobrid-ir-istais-bridis-investet-uznemuma-attistiba/>
22. Mazais business veido 42,18% no Latvijas uzņēmumu kopējā apgrozījuma, lursoft, pieejams <https://blog.lursoft.lv/2018/11/01/mazais-business-veido-4218-no-latvijas-uznemumu-kopeja-apgrozijuma/>
23. Mazie un vidēji uzņēmumi, pieejams
https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/lv/FTU_2.4.2.pdf 3.lpp
24. Mazie un vidēji uzņēmumi, pieejams
https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/lv/FTU_2.4.2.pdf 4.lpp
25. MVU ieguldījums tautsaimniecībā, Latvijas Vēstnesis,
<https://www.vestnesis.lv/ta/id/52242>
26. Par biznesa inkubatoriem, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, pieejams
<https://www.liaa.gov.lv/lv/biznesa-inkubatori/par-projektu>

27. Pašvaldību atbalsts uzņēmējiem 2021.gadā, Latgales uzņēmējdarbības centrs, pieejams <https://lpr.gov.lv/lv/luc/pasvaldibu-atbalsts-uznemejiem/#.YKrc36gzY2y>
28. Pirmsinkubācija, LIAA, pieejams <https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/biznesa-inkubatori/pirmsinkubacija>
29. SEB kredīts sadarbībā ar ALTUM, pieejams <https://www.seb.lv/uznemumiem/finansesana/istermina-krediti/kredits-bez-kilas-ar-altum-nodrosinajumu#nosacijumi>
30. SME instrument, pieejams <https://innovation.lv/inovacijas-politika/sme-instrument/>
31. Tirgus sektora ekonomiski aktīvi uzņēmumi reģionos, republikas pilsētās un novados sadalījumā pa uzņēmumu lieluma grupām pēc nodarbināto skaita un galvenajiem darbības veidiem (2013.-2019.gadā), pieejams <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/uznemejdarbiba/skaits-demografija/tabulas/uzs030-tirgus-sektora-ekonomiski-aktivi>
32. Tirgus sektora ekonomiski aktīvie uzņēmumi 2013. – 2019. Gadā, CSB datubāze https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__ENT__UZ__UZS/UZS030/table/tableViewLayout1/
33. Uzņēmējdarbība Covid-19 gadā: krīze un atbildes, Makroekonomika, pieejams <https://www.makroekonomika.lv/uznemejdarbiba-covid-19-gada-krize-un-atbildes>
34. Uzņēmējdarbības uzsākšana, pieejams <https://mana.latvija.lv/uznemejdarbibas-uzsaksana/>

PIELIKUMI

1.pielikums

Aptauja mazajiem uzņēmumiem

1. Kāds ir uzņēmuma darbības reģions?

- Rīga
- Vidzeme
- Kurzeme
- Latgale
- Zemgale

2. Kādā nozarē darbojās uzņēmums?

3. Kāda ir uzņēmuma attīstības stadija?

- Veidošanas stadijā
- Jauns uzņēmums (sāk ražot produktu/pakalpojumu)
- Pēc izveides stadija (ir uzsākta pārdošana)
- Pelnošs uzņēmums

4. Kādi finansēšanas resursi tiek izmantoti uzņēmumā? (vairākas atbildes iespējamas)

- Eiropas Savienības fondi
- Pašvaldības granti
- Kredīti, līzings, faktoringi
- Altum kredīti
- Riska kapitāla fondi
- Privātie investori
- Biznesa inkubatori
- Ģimenes vai draugu aizdevums
- Paša finanses
- Cits

5. Kāds ir uzņēmuma finansēšanas piesaistes mērķis (vairākas atbildes iespējamās)

- Ražošanas uzsākšana
- Ražošanas iekārtu iegāde
- Telpu īre vai iegādāšanās
- Uzņēmuma paplašināšanās
- Finansēt pētniecību
- Citas atbildes:

6. Vai finanšu pieejamība un piesaiste Jūs apmierināja?

- apmierināja
- neapmierināja
- neizmantoju

7. Kā Jūs vērtētu finanšu piesaistes ietekmi Jūsu uzņēmuma attīstībai?